

Molotov obsodil dolarsko diplomacijo na Balkanu

Medlog glede svobod-
plobe na Donavi
prejet na konferenci

OGODBA ZA BOL-
ARIJO ODOBRENA

12. okt. — Mirovna po-
za Rumunijo, ki vsebuje
ameriški predlog glede
mednarodne plobe
in svobodne medna-
trgovine v balkanskih
državah, je bila formalno odo-
bljena na mirovni konferenci
v Moskvi, v kateri je
predstavljala osto obsodila
dolarsko diplomacijo
in obdolžila, da hoče
postati gospodar ozem-
evropske Evrope.

Obdolžilo je izrekel ruski zu-
minister Molotov. On je
imel namene in cilje zuna-
kapitala na Balkanu. Ho-
je vedeti, zakaj ne bi bila
tudi v Panamskem in
vzhodni Ameriki, ki sta pod
ameriškega vprašanja, ki
v konfliktu z interesi podo-
držav, je dejal. "Ena-
priložnosti med mogocnimi
državami in ma-
evropskimi državami, ki
strepale ogromne izgube v
ni mogoca. Dovolite pri-
ameriškega kapitala pod
enakosti priložnosti pome-
da hoče Amerika postati go-
vitar v podonavskih državah.
v govorimo o načelu enakih
držav, ki morali, ako hoče-
biti pošten in pravični, apli-
to načelo tudi na Panam-
in Sueski prekop. Z osvosi-
tega načela bi Amerika in
Britanija demonstrirali
solidarnost."

Molotov je opozoril zapadne
države, da so delegacije vseh po-
donavskih držav glasovale proti
mednarodni plobi na
Balkanu, a so bile poražene
delegacijah zapadnih sil.
so pokazale, da ignori-
interese podonavskih dr-

podlagi mirovne pogodbe
Rumunijo, ki je bila odobre-
na konferenci in potem
mednarodni svet zunanjih mi-
strov štirih velesil, ki ima
končne odločitve, je Ru-
munijska izdala Besarabijo, se-
govorin Bukovino in južno Do-
munijska je dobila Besa-
rabijsko in Bukovino, Bolgarija
Dobružo. Rumunija pa je
drugi strani dobila Transil-
vanijo od Ogrske.

Za svobodno plobo na Dona-
in svobodno trgovino v bal-
kanskih državah so glasovali
predstavniki zapadnih sil, ki
so se vedno na konferenci
in v mednarodnem bloku. Za svobodno
trgovino je govoril
ameriški senator Vandenberg.
Molotov mu je očital, da je za-
ameriškega dolarske diplomacije
ameriškega ter britskega ka-

Donavsko vprašanje je bilo
predmet glasovi reprezentan-
mednarodnih podonavskih držav
in petih podonav-
držav. Molotov je dejal,
ni pravično in ne demo-
Molotov je zagovarjal sta-
podonavskih držav potem,
je britski zunanji minister
obdolžil, da skuša naredi-
Donave novo oviro
konferenca je odobrila mirov-
pogodbo za Bolgarijo potem,

Domače vesti

Dodatno poročilo

Detroit.—Pokojni Frank Vol-
čansek, o čigar smrti je bilo po-
ročano na tem mestu 8. okt., je
bil član društva 121 SNPJ, v
Ameriki 32 let.

"Poroka" A. S.

Cleveland.—Amerikanski Slo-
venec, katerega je prevzela
KSKJ—ime namreč—se je zopet
pokazal na plan. Pravi, da se
je "poročil" z Glasilom KSKJ
in ga izpodrinil. Z drugo besed-
do: Glasilo KSKJ je dobilo no-
vo ime—Amerikanski Slovenec.

Iz Milwaukeeja

Milwaukee.—Dne 29. sept. je
v West Allisu umrl Frank Ter-
chak, star 69 let, doma iz Reči-
ce v Savinjski dolini, Stajersko,
v Ameriki 40 let. Zadnja leta
je veliko pretrpel kot invalid,
kajti pred leti je izgubil obe no-
gi. Zapuščena žena, dva sinova in
vnukinja.—Dne 4. okt. je umrl
na svojem domu pri jezeru Pot-
ters Lake Math Leskovar, star
59 let. Zapuščena žena, dve hčeri,
vnukinja, brata Viktorja in več
drugih sorodnikov.—Poročili so
se: Joseph Arch ml. in Frances
Dernovšek iz Chicaga, Frank J.
Bewitz in Mary A. Vodnik, Al-
bert V. Korosec in Christine J.
Guzenda, Sylvester Kupkowski
in Olga Barlich.—Pri družini
Frank Semrad so se oglasile ro-
jenice in pustile sinčka.

Nov grob na vzhodu

Fairview, N. J.—Dne 9. okt.
je tukaj umrl Ignac Strukelj,
star 69 let, rojen na Dolenjskem,
v Ameriki 45 let. Tukaj zapu-
ščena žena, sina, hčer, dva brata
in sestro, v starem kraju pa bra-
ta in sestro.

Išče očeta

Danica Gutič, vdova Grum,
rojena Maurin v Ledinah pri
Idriji, želi izvedeti za svojega
očeta Johna Maurina, ki se na-
haja v Ameriki že 35 let. Nje-
gov zadnji naslov iz leta 1935 je
bil—Chicago. Zglasi se naj hče-
ri, ki živi v Trzinu, Kovaška uli-
ca 4, Slovenija, Jugoslavija. Ona
je bila v internaciji v Nemčiji
in bil zopet rada navezala stike
z očetom.

Ruski delegati se

bodo vrnili domov

New York, 12. okt. — Ruski
konzulat je naznanil, da se bo
enajst sovjetskih državljani, ki
so se kot delegati udeležili
Ameriškega slovanskega kon-
gresa v New Yorku, vrnili do-
mov. Pristali ne bodo na zahte-
vo federalnega justičnega de-
partamenta, da se morajo regis-
trirati kot agenti tuje vlade. U-
radniki justičnega in državnega
departamenta v Washingtonu ni-
so komentirali naznanilo ruskega
konzulata.

ko je Velika Britanija prezrla

zaključek zunanjih ministrov

štirih velesil, prijateljsko po-
trepila, da bo v bodočnosti podpi-
rala njene zahteve na račun
Bolgarije. Velika Britanija, ki
še vedno vzdržuje vojaške čete
v Grčiji, katere podpirajo mo-
narhistično vladno; je revidirala
svoje stališče, toda meja med
Bolgarijo in Grčijo, ki je bila
določena po zunanjih ministrih,
bo ostala.

Jugoslovanski delegat Moša
Pijade je v svojem govoru za-
hvalil evakuacijo britskih čet iz
Grčije in umik ameriških bojnih
ladij iz grškega vodstva. Ame-
riko in Veliko Britanijo je ob-
dolžil vmešavanja v notranje za-
deve balkanskih držav. Nagla-
sil je tudi, da grški monarhistič-
ni režim ograža mir na Balkanu.

Patterson govoril o obrambi Amerike

Vojni tajnik nastopil
na konvenciji ADF

Chicago, 12. okt. — Vojni taj-
nik Patterson je nastopil kot go-
vornik na letni konvenciji A-
meriške delavske federacije v
hotelu Morrisonu. On je nagla-
šal potrebo pripravljenosti za
obrambo Amerike.

Patterson je dejal, "da voja-
ška šibkost ni nikdar vodila v
mir. Dokler ne bo organizacija
Združenih narodov demonstri-
rala svoje moči, bo morala A-
merika sama skrbeti za svojo
varnost in obrambo. Organiza-
cija je že osvojila konkreten
program, čigar cilj je prepreče-
nje izbruha nove svetovne vojne,
toda to ni dovolj. Svet še
vedno govori o vojnih pripra-
vah, bojnih letalih, tankih in
drugem orožju."

Vojni tajnik je v svojem go-
voru odločno zanimal obdolžitve,
katere je izrekel Donald Nelson,
načelnik odbora za vojno pro-
dukcijo v vojnem času. Nelson
je dejal, da skušata armada in
mornarica dobiti kontrolo nad
civilno ekonomijo.

Patterson ni v svojem govoru
omenil sovjetske Rusije, imel pa
jo je v mislih, ko je dejal:

"Najboljša zaščita proti vojni
je svoboda govora, tiska, vere in
zborovanja. Ta se mora razte-
gniti na ves svet. Kadar ljudje
lahko svobodno izražajo svoja
mnenja in se udeležujejo disku-
zij brez bojazni pred tajno poli-
cijo, ne more nobena država za-
četi agresivne vojne."

Vojni tajnik je, zanimal obdol-
žitve, da se Amerika oborožuje
do zob, optem pa je priznal, da
so bile določene milijarde za
ojačanje ameriških oboroženih
sil.

William Green, predsednik
ADF, je zavrnil apel britskega
delegata Toma O'-
Briena za pridružitve k Svetov-
ni federaciji strokovnih unij. V
tej so tudi ruske unije. Green
je dejal, da se njegova organiza-
cija ne bo pridružila federaciji,
ker ruske unije niso svobodne in
demokratske, temveč pod kon-
trollo sovjetske vlade. Kongres
industrijskih organizacij je v
Svetovni federaciji. Po mnenju
Greena in drugih voditeljev
ADF predstavlja CIO dualno
delavsko gibanje v Ameriki.

Revolta na Portu- galskem zatrta

Vlada uveljavila
varnostne ukrepe

Lizbona, Portugalska, 12. okt.
— Revolta, katero je vodil neki
vojaški častnik v severnem de-
leže, je bila zatrta, pravi
uradno poročilo. Cilj revolte je
bil restavriranje svobode na
Portugalskem.

Vlada, katere predsednik je
dr. Antonio O. Salazar, je uve-
ljavila varnostne ukrepe po iz-
bruhu revolte. Pretirala je ko-
munikacijske zveze med glav-
nim mestom in severnim delom
dežele ter zunanji svetom.

Izgleda, da je situacija pod
vladno kontrolo. Revolta je iz-
bruhnila v vojaških barakah pri
Oportu, katero pa so člani dr-
žavne policije kmalu potlačili.

London, 12. okt. — Diploma-
tični krogi, ki imajo tesne stike
z britskim zunanji uradom, so
izjavili, da je bolezen premierja
Salazarja glavni faktor portu-
galske politike. V Londonu do-
spela poročila trdijo, da je Sa-
lazar podelil skoro vso oblast
polkovniku Botelhu Monizu, no-
tranjemu ministru, ki je tudi
šef portugalske tajne policije.

ZAVEZNIŠKI SVET ZAVRNIL APE- LE NACISTOV

Razsodba mednarod-
nega vojaškega tri-
bunala potrjena

PRIPRAVE ZA
EKSEKUCIJO

Berlin, 12. okt. — Poveljniki
štirih okupacijskih armad v
Nemčiji, ki so tudi člani zave-
zniškega sveta za kontrolo Nem-
čije, so zavrnil apel obsojenih
nacistov za pomilostitev. To
pomeni, da bo Hermann Goering
in 10 drugih vodilnih nacistov
plačalo kazen za storjene zločine
z življenjem.

Člani zavezniškega sveta so
na svoji seji odobrili razsodbo
mednarodnega vojaškega tribu-
nala. Šestnajst nacistov, ki so
bili spoznani za krive zarote,
zločinov proti miru in človeštvu,
je apeliralo za pomilostitev. Za-
vrnitev apela pomeni izgubo
zadnjega upanja.

Priloge za eksekucijo naci-
stov so v teku. Enajst nacistov
bo obsojenih prihodno sredo v
bližini Nuernberga. Navzoči bo-
do samo štirje člani zavezniške
komisije, dva častnika iz vsake
okupacijske sile in eden ura-
adni fotograf kot prič.

Zavezniški svet je odbil tudi
apela feldmaršala Wilhelma
Keitela in generala Alfreda
Jodla za ustrele. Oba sta
naglasila, da hočeta umreti kot
vojaka. Apela sta bila zavrne-
na in bosta obešena z drugimi
nacisti vred.

Svet je zavrnil tudi apel ad-
mirala Ericha Raederja za ustre-
litev. On je bil obsojen v do-
smrtno ječo.

Poveljniki štirih okupacijskih
armad so na svojih sejah raz-
pravljali o apelih. Pred njimi
ni bilo vprašanje jurisdikcije
mednarodnega vojaškega sodi-
šča, temveč le pravičnost obra-
vave. Ameriški reprezentant v
zavezniškem svetu je general
McNarney.

Ruski maršal Vasilij Sokolov-
ski je ponovno protestiral proti
oprostitvi treh nacistov na ob-
ravnavi pred mednarodnim vo-
jaškim tribunalom. Oproščeni
so bili Franz von Papen, Hjal-
mar Schacht in Hans Fritzsche.

Vpoklici moških
v armado ustavljeni

Washington, D. C., 12. okt. —
General Lewis B. Hershey, di-
rektor federalne naborne admi-
nistracije, je ustavil vpoklice
moških v armado. Izjavil je, da
se je prijavila zadostno število
prostovoljcev za službo v arma-
di, mornarici in letalski sili. Iz
tega razloga so bili vpoklici us-
tavljeni do novega leta.

Ameriške čete
potlačile izgrede

Frankfurt, Nemčija, 12. okt. —
Ameriške čete so zatrle izgrede
med nemškimi jetniki v tabori-
šču pri Darmstadtu. Jetniki so
napadli stražnike v teku izgre-
dov.

Rusko poslaništvo
pobija trditve
ameriških uradnikov

Washington, D. C., 12. okt. —
Rusko poslaništvo pobija trditve
ameriških carinskih uradnikov,
da je bil poslanik Nikolaj V.
Novikov deležen vseh diploma-
tičnih uljudnosti, ko je dospel v
New York zadnji petek. Mihajl
V. Vavilov, tajnik poslaništva,
je dejal, da izjava, katero sta
podala Harry M. Durning, ko-
lektor newyorškega pristanišča,
in William R. Johnson, carinski
komisar, ne daje prave slike in-
cidentov. Novikov je prej pro-
testiral pri državnem departa-

Odločitev o mesu zavisi od Trumana

Vprašanje končanja
kontrole cen

Washington, D. C., 12. okt. —
Odločitev o mesu zavisi od pred-
sednika Trumana. To je bilo
razkrito po konferenci med njim
in člani njegovega kabineta v
Beli hiši, na kateri so razpravl-
jali o pomanjkanju mesa.

Politična situacija, ki je nasta-
la zaradi pomanjkanja mesa, in
ostre kritike Trumanove admi-
nistracije, zahtevajo akcijo. Tru-
man se bo moral odločiti za boj
proti klavniškim kompanijam,
ki so obdolžene, da vodijo stavko
proti ameriški ljudstvu in da
kopičijo meso v skladiščih, ali
pa za odpravo kontrole cen.

Naznanilo pravi, da bo Tru-
man govoril po radiu in pojasnil
svoje stališče. Poučeni krogi v
Washingtonu trdijo, da bo ka-
pituliral pred onimi, ki so za od-
pravo kontrole cen.

V Ameriki je dovolj klavne
živine. To je razvidno iz pre-
gleda. Za pomanjkanje mesa so
odgovorne klavniške kompanije
in živinorejci, ki drže živino v
prepričanju, da bodo dobili več
denarja zanjo po odpravi kon-
trole cen.

Paul Porter, načelnik urada
administracije cen, je imel v
Washingtonu razgovor z Ral-
phom Helsteinom, predsednikom
unije klavniških delavcev, vče-
lanjene v Kongresu industrijskih
organizacij. Helstein je zahte-
val zasego klavnice in klavne ži-
vine ter federalno akcijo proti
onim, ki drže zaloga mesa v
skladiščih in so odgovorni za
pomanjkanje mesa.

Wallace za ko- operacijo z Rusijo

Pot se bo našla
z dobro voljo

Washington, D. C., 10. okt. —
Henry A. Wallace je izjavil, da
še vedno vztraja na stališču, da
je kooperacija med Ameriko in
Sovjetsko unijo potrebna v intere-
su miru. Najti je treba pot za
življenje na enem svetu, kar je
važnejše kot propagandna za ame-
riško vojno pripravljenost. Ta-
ka pot se bo našla, če vsi de-
monstrirajo dobro voljo.

Wallace je bil nedavno odsvol-
ljen iz Trumanovega kabineta,
ker se je javno izrekel za zbli-
žanje z Rusijo in obsodil politiko
trde pesti napram sovjetskom dr-
žavnega tajnika Byrnesa. Bivši
trgovinski tajnik je izrazil svo-
je mnenje v pismu uredniku
washingtonskega lista Post, ki
je komentiral spor med njim in
Bernardom M. Baruchom, ame-
riškim reprezentantom v komi-
siji za atomsko energijo Zdru-
ženih narodov. Wallace je kri-
tiziral Baruchov načrt glede
mednarodne kontrole atomske
energije.

Wallace pravi v pismu, da je
washingtonski list napačno tol-
mačil njegovo stališče o medna-
rodni kontroli atomske energije
in spor med njim in Baruchom.

"Še vedno sem za ustanovitev
mednarodnega sistema nadzor-
stva in kontrole atomske ener-
gije," pravi Wallace. "Atomska
energija se ne sme uporabljati
kot vojno orožje, temveč mora
služiti industrijam in blaginji
človeštva. Amerika ne bo pri-
spevala k svetovnemu miru s
produkcijo in kupčenjem atom-
skih bomb. Pravilna in varna
ameriška politika bi bila v za-
vrženju atomske bombe kot uni-
čevalnega sredstva. Razvoj
atomske energije naj se usmeri
v tok, ki naj bi obogatil člove-
ške življenje."

mentu zaradi robatega in ne-
uljudnega obnašanja carinskih
uradnikov.

Nadškof Stepinac dobil šestnajst let zapora

Murray pozdravljen
na konvenciji

Bratovščina
povabljena v krog
CIO

Miami Beach, Fla., 12. okt. —
Philip Murray, predsednik Kon-
gresa industrijskih organizacij,
je dobil gromovit aplavz na
konvenciji bratovščine železni-
ških spremnikov, ko jo je po-
zval, naj se pridruži k CIO, da
bosta skupno storila korake za
podvig delavskega gibanja v
Ameriki.

Na konvencijo je prišlo čez
tisoč delegatov, reprezentantov
218.000 članov bratovščine. Mur-
ray je v svojem govoru apeliral
na delegate, naj se izrečejo za
pridružitve bratovščine k CIO.
On je govoril o zmešanih vodi-
teljih Ameriške delavske fede-
racije. Dejal je, da ti počasi
capljajo po poti, katero je za-
črtal CIO.

Murray je govoril v prijatel-
skem tonu o predsedniku Tru-
manu pred delegati bratovšči-
ne, katere predsednik je A. F.
Whitney, odprt sovražnik Tru-
mana. Do preloma med njima
je prišlo zadnji pomlad, ko je
Truman razbil stavko železni-
čarjev. Murray je dejal, da je
popolnoma uverjen, da Truman
sedaj obžaluje puho melodra-
mo, katere je insceniral pod pri-
stikom reakcije in se odločil za
zlom stavke železničarjev.

Whitney je, ko se je ploskanje
poleglo, zagotovil Murrayja, da
bo konvencija upoštevala izre-
čene sugestije.

William Green, predsednik
ADF, je bil tudi povabljen, naj
nastopi kot govornik na konven-
ciji bratovščine. Povabilo je
sprejel, toda datum za njegov
govor še ni določen. Pričakuje
se, da bo Green apeliral na
konvenciji, naj se bratovščina
združi z ADF.

Ameriška vlada podprla Turčijo

Kontroverza
o Dardanelski ožini

Washington, D. C., 12. okt. —
Ameriška vlada se je ponovno
vmešala v kontroverzo med So-
vjetsko unijo in Turčijo glede
kontrole strateške Dardanel-
ske ožine in podprla Turčijo.

Walter B. Smith, ameriški po-
slanik v Moskvi, je dostavil v
imenu državnega departamenta
novo noto sovjetski vladi. Ta
naglašala med drugim, da je A-
merika odločno proti ruski za-
hlevi, da morajo le države ob
Črnem morju prevzeti kontrolo
in obrambo Dardanelske ožine.

Nota izrečno poudarja, da si
pravico do kontrole ožine pris-
vaja poleg Velike Britanije tu-
di Amerika. Dalje pravi, da je
stališče Amerike in Velike Bri-
tanije v soglasju z zaključkom,
ki je bil sprejet na konferenci
velike trojice v Potsdamu, Nem-
čija.

Detektivji zasegli
slike atomske bombe

Baltimore, Md., 12. okt. —
Šest slik atomske bombe so za-
seglili federalni detektivji in are-
tirali tri moške, ki so skušali
prodati slike listu News-Post, ki
izhaja v Baltimoru. Aretirani
so bili George W. Comer, Miles
F. Daubenhayer in James B.
Rike.

Dva druga obtoženca
obsojena v smrt

AMERIŠKA VLADA
VZNEMIRJENA

Zagreb, Jugoslavija, 12. okt. —
Nadškof Alojzij Stepinac, po-
glavar rimske katoliške cerkve
v Jugoslaviji, je bil na obrav-
navi pred ljudskim sodiščem
spoznan za krivega kolaboracije
z Nemci, Italijani in ustaši, hr-
vaškimi teroristi, v vojnem času
in obsojen na šestnajst let zapa-
ra ter težkega dela. Nadškof je
sprejel obsodbo hladnokrvno na
znanje.

Nadškof je v teku obravnave
stalno trdil, da se ne čuti krive-
ga in da je njegova vest čista.
V nekem svojem govoru na
obravnavi je dejal, da ne bo
nihče izrekel obsodbe njegovega
delovanja kot zagrebškega nad-
škofa in poglavarja katoliške
cerkve v Jugoslaviji, ko se bo
osrčaje razčistilo in nastal mir.

Dva obtoženca sta bila obso-
jena v smrt po ljudskem sodi-
šču treh članov, deset drugih,
med temi tajnik nadškofa, in
duhovniki, pa v zapor. Trije
franciškani so bili oproščeni.

Obtožnica je očitala nadškofu,
da je služil osovšču in hrvaški
vladi dr. Pavelića ter podpiral
hrvaške ustaše. On je sankcio-
niral tudi nasilno spreobračanje
pravoslavnih Srbov v katoliča-
ne, ruvaril in vodil propagando
proti jugoslovanski vladi marša-
la Tita in zagotavljal duhovnike
in vernike, da bo kmalu padla.

V smrt sta bila obsojena Erik
Lisak, polkovnik v ustaški sili
in šef zaščitne policije, in Pavel
Gunlin, hrvaški terorist. Lisak
bo obešen, Gunlin pa ustreljen.

Washington, D. C., 12. okt. —
Državni podtajnik Dean Ache-
son je v imenu ameriške vlade
izrazil vznemirjenje in zaskrb-
ljenost, ker je ljudsko sodišče v
Zagrebu spoznalo nadškofa Ste-
pinaca za krivega in ga obsodilo
na šestnajst let zapora. Acheson
ni v svoji izjavi komentiral
vprašanja, ali je bil nadškof
kriv ali nekriv zločinov, katere
mu je očitala obtožnica. Dejal
je, da ima ameriška vlada le ča-
sopisna poročila o poteku obra-
vave.

Acheson je naznanil, da bo
ameriška vlada skušala ugotovi-
ti ali sedanja jugoslovanska
vlada krši svobodo vere in bo-
goslužja. Kljub temu je on ob-
sodil potek obravnave proti
nadškofu in drugim obtožen-
cem in izrek ljudskega sodišča
v Zagrebu.

Churchill poveljeval
Roosevelta
v parlamentu

London, 12. okt. — Bivši pre-
mier Winston Churchill je v svo-
jem govoru v parlamentu pove-
ljeval pokojnega ameriškega
predsednika Franklina D. Roo-
sevelta. Dejal je, da je bil več-
ji mož kot pa George Washing-
ton in Abraham Lincoln med
predsedniki Združenih držav.
Churchill je govoril v teku de-
bate o predlogu, da se Rooseveltu
postavi spomenik v Londonu.

Raketa spuščena v zrak
v Novi Mehiki

White Sands, N. M., 12. okt. —
Poveljstvo vojaške sile je spu-
stilo nemško raketo V-2 v zrak
v tujaknji puščavi. Drvela je z
brzino 3.600 milj na uro in do-
segla višino 102 milj. V zraku
je bila enajst minut. Preizkuš-
nja je bila pod vodstvom direk-
torjev mornaričnega raziskoval-
nega laboratorija, ki je v Wa-
shingtonu.

V ZALI

Dr. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

"Vzdihovanje," odgovori deklica mrzlo, "vzdihovanje ti ne bo pomagalo! Kam ga hočete spraviti? Kam drugam nego v našo hišo, gori na vrhu Zale! Posteljo imamo in belega perila tudi, da se mu pripravi ležišče. In stara mati umeje rano obvezati s preprotno od ranocelnika iz mesta. Od gorskih rastlin pa ima pripravljeno obilo mazila, ki rane hladi in celi. Za prvi trenotek mu je pomoč gotova, pozneje pa lahko pokliče svojega ranarja, da ga po gosposki navadi obveže. Počakaj torej tukaj! Če pridejo hlapci, počakajte vsi, da vam pokažem pot v hišo!"

Nato odide. Sluga pa mahne po zemlji, glasno jokajoč in tožeč. Ali za svojega gospoda ne stori ničesar. Le-ta leži kakor posekano drevo na mestu, in kri mu rosi telo in obleko. Zda se v dolu radostno zapoje lovski rog in zmagovalno oznanja tihi Zali, da je pokončan in ugnan gozda četveronogi vladar. Najprej prihitel na kraj nesreče upehani psi. Začutili človeško kri, vohajo okrog svojega gospoda, potem se umaknejo ter obsede tuintam. In sedaj in sedaj dvigne ta ali oni tanko glavo proti nebu ter žalostno zatuli. Za svojim gospodarjem je žalovala uboga žival, dobro čuteč, da ga je zadel huda nesreča, njega, ki je s svojo srčno krvjo rosil zemljo okrog sebe. Skoraj prinese dekle mrzle vode. Prej že je natrgala mehka mahu in ga ranjencu potisnila pod glavo, da je zložno ležal. Sedaj pa mu z vodo moči blede čelo in z mehkim robcem izpira rano, grozno zevač. Ko mu je močila čelo, se ni prebudil; ko pa mu je pazno in rahlo brisala rano, se je zavedel in odprl modro svoje oko.

"Kako me peče!" zastoka v bolečinah in se poizkuša z zdravno roko dvigniti z ležišča. Posreči se mu nekoliko, in motne poglede obrača po okolici. Ali zopet se mu skali zavest. Tedaj se prikažejo njegovi hlapci in stopijo iz grmov na planico. Naklestili so zelenih bukovih vej, na katerih so težko nosili težki plen danjšje gonje. Bili so štirje čvrsti možaki, ali vendar jim je znoj zalival obraze, ko so se bližali s težkim bremenom. Prišedši na mesto, opazila prva dva svojega gospodarja v krvi. Tako se prestrašila, da izpustila drogove in da se mrtva zver z zamolklim ploskom zvali na tla. To vzdrami psa, da hrusčeč planejo k medvedu ter mu trgajo kosmatino s kosmatega trupla. Hrušč in vrišč pa pretrese kanonika, da se popolnoma zave. Kipeče vpraša: "Kdo ga je? Kdo ga je? Ha! Da je le obležal!"

"Bil je popolnoma mrtev," odgovori hlapec, "ko smo prišli do pasov, ki so ga trgali v svoji sredi. Bežečega je dohitela smrt!"

"Torej je bil dobro zadet! Hvala ti, sanče Huberte!"

Krvavo roko je iztegnil proti mestu, kjer je ležal ubit medved; potem pa ga je zopet minila življenja zavest, in zgrudil se je na tla.

Skoro nato so naložili hlapci ranjenega gospodarja na mehko vejevje, na drugo nosilnico pa ubito zver. In ta tožni izprevod se je potem pomikal proti Mrakovi hiši. Ali vse tiste, ki so nekoliko prej lovsko navdušeni hrumeli po tistem logu in gonili divjačino, da bi jo pobili in

uničili, dasi je živela prav tako rada, kakor rad živi zemlje gospodar, krvoločni človek, vse tiste je morila skrb in žalost.

Tedaj je dostavil kaplan Andrej: "Oddehniva se nekoliko in natoči mi kupo rumenega vina, da ga izpijem na čast in slavo svojim lovskim pradedom, ki so nekdanj gonili zverjal po zeleni Zali!"

Natočil sem vina v čiste kupe, in izpila sva ga v slavo lovskim svojim pradedom in zlasti v tvojo slavo, kanonik Amande, ki si pred stoletji s svojo krvjo napojil to zemljo, kjer sva midva počivala in razvnetega srca pričakovala zornega jutra, da bi pobila žival, ki je takisto radostno kakor midva dihal v rahlem zraku. Tedaj se je privlekel iz tihega gozda Jernač izpod Skale. Oprezno je stopal in se ogibal vsake suhljadi, prav kakor bi na slehri veji tičal petelin in bi se bilo bati, da ga preplaše in odpode nerodnega lovca neopreznih koraki. Stopivši k nama, je izpregovoril zamolklo: "Dva sem zasledil, prvi sedi tam doli pri kopsku na samotni jelki. Tam blizu je stara bukev, in iz njene dupline sem vzel lansko leto poljšo zalego; ali jelka stoji samotno, in preklicano težko se bo zalezlo po njo! Enkrat samo sem stopil napačno, pa je že dvakrat in trikrat jezno zaklepal v vrhu, da sem komaj zlezal izpod njega v bukovje nazaj. Če ne bo drugega, potem šele gremo na tega."

"In kje je drugi?" vpraša gospod Andrej.

"Drugi je bolj v goščavi," odgovori lovec, "doli pri studencu, ki izvira pri treh smrekah, katerih srednjo je letos sneg podrl. Na teh smrekah tiči in zaljubljen mladiček mora biti, ker je takoj z mrakom pričel peti, da sem ga dolgo poslušal. Ta je pripravnejši in za gospoda Andreja kakor nalašč!"

"Vse to je dobrega pomena, bratec Andrej!" izpregovorim zadovoljen. "Izpiva še čaši! Potem pa pride vrsta nate, da mi razložiš, kako se je zgodilo nesrečnemu kanoniku Amandu, ko so ga odnesli v Mrakovo hišo."

Kaplan Andrej nadaljuje:

Ko se je kanonik Amandus zopet zavedel, je ležal v svetli kmetijski sobici na postelji, pregrnjeni z belimi rjuhami. Sobica je bila svetla, toda tesna, in tik postelje je bilo ravno toliko prostora, da je za silo kdo mogel mimo nje. Ko se je vzbudil, se je čutil slabotnega in bilo mu je, kakor da bi padel iz višine in si padši razdrobil ude. Vse ga je bolelo! In tako truden je bil, da je težko izpregledal. Posebno ga je bolela ranjena rama. Ko se ozre po sobici, se šele zave svojega položaja in se spomni, kako se je postavil proti razarjenemu medvedu. Zda se zopet zave, da je bolelo, kakor jih je začutil v tistem trenutku, ko ga je zver prasinila po rami. Tudi deklica, sedeča pri oknu, mu je bila znana. V gozdu že je govoril z njo, preden se je boril z medvedom. Pri oknu je sedela in prav pazno čitala iz knjige.

To čitanje pa je takoj vzbudilo veliko sumnjo mlademu kanoniku. Res, to je bilo sumljivo! Kako pride knjiga v to pogorje in kje se je naučila ženska tega kraja čitati tiskano knjigo?

(Dalje prihodnjik.)

in izbrati za seme samo tisto, ki ima vse lastnosti pravega nateškega korenčka."

"Vidiš, tako se dela. Potem pa imaš lepo korenje. Ne pa tako, kakor delamo mi, ko vse zmešamo in dobimo potem korenje, ki ima vse mogoče oblike in lastnosti," sta se pogovarjali dve tovarišici.

Uspehi križanja

"Bavimo se tudi s križanjem raznih sort, da bi izboljšali kakovost zelenjave. Tam v kotu vidite že skoraj dozorele semenice zelene, križanske 'Luksemburške' s 'Praško' sorto. Njen gomolj je bil izredno lep. Prvi rezultat zanimivega poskusa križanja dveh sort solate, in sicer zimske in majniške, pa lahko vidite v spodnjem desnem kotu. Hoteli smo dobiti neko srednjo sorto, ki bi združila v sebi najboljše kakovosti obeh. Še letos bomo dobili njeno seme. Doselej ta solatka še nima imena. Krtili smo jo začasno za MP št. 7. Če bo križanje uspelo, ji bomo že izbrali primerno ime."

Zadružnike je zanimalo vse. Pazljivo so si ogledovali koticke, kjer so semenice štiti pred samovoljnim križanjem s sorodnimi sortami visoki osamniki. Ogledali so si shrambe za semenice in prve pridelke semen. V visoki omari s številnimi predali so že prve zaloge.

"Semen bo torej dovolj. Boste tudi zadrugi kaj poslali?" so zadržniki spraševali tov. Pezdirc.

"Zakaj ne? Nekaj semen smo že oddali semenarni za Slovenijo. Vaša zadruga naj kar zbere naročila in nam sporoči količine. Pa jih boste dobili!"

Predsednika zadruga je to zagotovilo posebno razveselilo, saj je imel letošnjo pomlad mnogo dela z naročanjem in iskanjem semen za zadrugo. Med pogovorom so se vsi pomaknili za hišo, kjer so nasadi jagodičja.

"To so pa robnice," je vzkliknila mlada tovarišica, ki si je ogledovala rastlino.

"Ne, to so maline," ji je opozorila druga, ki je gledala sad. Tovariš Pezdirc pa se je smehljaj in molčal. Poiskal je dve kakor oreh debeli jagodi in ju prinesel na dlani pokazat.

"Žal smo večino tega pridelka že pobrali. To je križanka robnice in maline. Obliko ima

Kako smo obnavljali Bled

Težka je bila letošnja pomlad naloga sodelavcev "Turist hotela" in še posebej novo ustanovljene izpostave na Bledu. Težka predvsem zaradi tega, ker je bilo potrebno obnoviti delno uničene naprave v določenem času, do pričetka sezone. Toda z geslom "Bled delovnemu ljudstvu!" smo skoraj v enem mesecu dovršili glavna obnovitvena dela.

Med prvimi popravilnimi objekti je bil hotel "Jelovica", ki je bil manj uničen kakor druga. Obnovili smo parket, instalacije vodovoda in centralne kurjave, naprave v kuhinji in pralnici, prepletkali in preslikali prostore v dependenci ter jih pripravili za stanovanja osebja. Pritličje dependance je preurejeno za glavni ekonomat in delno je urejena že tudi fasada. Hotel je bil odprt že 1. junija, torej celo pred pričetkom sezone. Jeseni bomo z delo še nadaljevali.

Najbolj opustošena je bila velika zgradba "Park hotela", ki je bil med okupacijo gnezdo gestapovcev. Nekateri spodnji prostori so bili spremenjeni v ječe in tako izkaženi, da v začetku nismo niti računali na možnost obnove do otvoritve sezone. Vendar smo tudi ta hotel obnovili in danes so v njem gostje. Hotel je razdeljen na tri dele, novi, srednji ali stari trakt in nedograjeni del, koder je podzemna zveza z glavno kuhinjo in kabinami poslojema. V obratu je novi štirinadstropni del stavbe, kjer so spet zgrajene električne naprave, vodovod, obnovljen parket in novo prepletkanje stene ter številne balkonske ograje. Tudi ključavnice in več drugih drobnih stvari je bilo treba obnoviti. Vsa stavba je bila pred uporabo ciklonizirana, obnovljen je tudi do 80% uničen inventar.

Tesno povezana gradbeno in upravno s "Park hotelom" je ka-



robnice, okus pa maline. To se nam je izvrstno posrečilo. Zanj se posebno zanima Sadjarsko in vrtnarsko društvo."

Resnično nihče ni mogel skriti presenečenja nad tem sadom. Tako velikih in okusnih "robnic" še nikoli niso videli.

"Kako vam je pa uspelo pridelati semenskega graha?"

"Izvrstno. Imeli smo več sort, ki so bile nasajene druga poleg druge. Ker pa so ob različnem času cvetele, se niso križale. Grah je že pospravljen in njive posajene s koruzo."

(Konec prihodnjik.)

Proslava 100-letnice rojstva Svetozara Markoviča

Da bi se srbski narod čim dostojneje pripravil na 9. septembra 1946, 100 letnico rojstva enega največjih svojih sinov, Svetozara Markoviča, je bila dne 31. julija sklicana seja, na katero so bili povabljeni Mitro Mitrovič Djilas, minister prosvete LR Srbije; rektor beogradskega vseučilišča Velko Petrovič; pisatelj Ivan Popović in direktor drame Narodnega gledališča v Beogradu. Prisotni so bili tudi člani različnih organizacij. Svetozar Marković je dal vseh srbski književnosti novo smer. Bil je neizprosni borec delavskega razreda. Založba "Kultura" bo objavila veliko število njegovih del ter ga tako še bolj seznanja z ljudstvom. Ob 100-letnici njegovega rojstva pa bodo na raznih prireditvah po vsej Jugoslaviji proslavili njegovo ime.

varna "Kazino", ki je bila med okupacijo prav tako poškodovana. Stavba sama na zunaj sicer ni utrpela večjih poškodb, toda v notranjosti je bila povsem opustošena. Vendar so bila do otvoritve vsa dela v kavarni, od zidarskih do tapetarskih, gotova, in otvoritev se je lahko vršila že v tem lokalni. Po končani sezoni pa čakajo gradbeno vodstvo še mnoge naloge, kakor n. pr. obnova drenaže poslopja in druge.

Tudi vodilni hotel na Bledu "Toplice" je že od otvoritve v obratu. V celoti sta obnovljeni prvo in drugo nadstropje, ostala nadstropja pa so popravljena. Obnovitveno delo se bo jeseni nadaljevalo. Urejeno je termalno kopališče in v glavnem opravljena pečarska, slikarska, plesarska in instalaterska dela. Letno hotelsko kopališče ob jezeru zaenkrat še ni odprto, ker je predvidena gradnja nove, primernejše zgradbe.

Hotel "Jadran", dependanca hotela "Toplice", nam je dal največ opravka z instalacijo vodovoda, elektrike, s slikarskimi, plesarskimi, ključavnicaškimi in parketarškimi deli. Urejena in na novo priključena je bila kanalizacija na blejsko kanalizacijsko omrežje.

V upravno celoto hotela "Toplice" spada tudi vila "Adria", ki je obnovljena in pripravljena za goste. Vila "Savica" v ozadju, sredi lepo urejenega parka, nudi po preureditvi prijetno zatišje, odmaknjeno le nekaj minut od središča Bleda. Vila "Valenta", s krasno lego ob jezeru, je popravljena. Vila "Pintar", "Svoboda", "Radovna" in "Rožnik" so prav tako obnavljane in služijo gostom.

Od 1. junija dalje je uporabno tudi veliko "Grajsko kopališče" na severni strani jezera, kjer so obnovljeni bazeni, ploščadi za sončenje, popravljene vse kabine in na novo montirane sanitarne naprave. Drugi del

vodnih naprav, od stolpa dalje, pa bo obnovljen po glavni sezoni. Tudi čolnarna, sestavni del kopališča, je z dopustom novih popravljenih čolnov spet zaživela. Obnovljeno kopališče in čolnarno je po dogovoru prevzel v upravo blejski mestni ljudski odbor.

Pri vseh obnovljenih stavbah so opravljena tudi vsa steklarska dela, obnovljeni vsi potrebni napisi na hotelih, uradih in kapihotih. Večje delo je bilo opravljeno tudi s temeljito obnovo obale pri kavarni "Kazino" in z ureditvijo parkov. Iz nalašč za obnovo parkov in poti napravljene kamnolome v Zaki smo speljali preko 100 kamionov vrtnega peska, mnogo smo ga spravili tudi iz Save. V obnovljenih nasadih je oživljen tudi vodomet, in ko smo dobili žarnice, ki jih je ostalo le še nekaj deset, je Bled zažarel v svoji prejšnji lepoti.

Je pa na Bledu še precej zunanjih del, ki se brez ovire za obratovanje nadaljujejo. Preko sezone je največ dela predvsem z zelo poškodovanim hotelom "Splendid".

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO

izkušene in ne izkušene

"BINDERY GIRLS"

Knjižovenziško delo

CHICAGO BOOK BINDERY
117 W. Harrison St. - Webster 7766

Hišna pomoč

KUHARICA

Visoka plača

Privatno sobo - Izvrstna družina - Štiri odrasle osebe - Zahteva se priporočila. Na severni strani mesta.

Kličite:

MRS. SULLIVAN

Tel. Calumet 6633

GLEJTE PRIDITE GLEJTE DANES

Zdaj je čas, da zidate na vaši ali na naši loti. Izberite si iz naših načrtov.

VAŠ KRAŠNI, IZ OPEKE ZIDANI "BUNGALOW"

Niske cene - \$5,950.00 in več ali pa \$500 naplačila kupi prijazni dom, široka lota, turnace gorkota, Cene \$5,950.00

Po dnevu, večerih in ob nedeljah so uljudno vabljeni G. Ls na ogled. 3555 ARCHER AVE. - LAF. 9909

FARMA NA PRODAJ

Proda se 80 akrov farma. 60 akrov obdelano in 20 akrov šuma. Šest sobna hiša, cementirana klet. Štala za 25 glav živine, kokošnjak in svinjak. Okrog 60 sadnih dreves. Električna in voda napeljana v poslojpu. Proda se po zmerni ceni.

Proda se tri nadstropna zidana hiša v slovenski naselbini na Cermak Rd. Za ceno in druga pojasnila obrnite se na:

PILSEN REALTY CO.

John Zvesch

1758 West Cermak Rd., Chicago 8, Ill.

Tel. Chesapeake 9785

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prikaže eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 na tednik, so jim to prikaže k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili! Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli ppč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.90	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.80	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.80
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nč	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2857 So. Lawnside Ave. Chicago 23, Ill.

Priložite poljnim naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Družna _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Poučni izlet na državno posestvo

Ljubljanski zelenjadarji so si ogledali državno kmetijsko posestvo Dvor pri Radečah, ki se bavi s zelenjadarstvom.

Državno kmetijsko posestvo Dvor pri Radečah ima nalogo pridelovati zelenjadna semena. Že v maju smo obširno poročali, kako je vodstvo skupno z delavci podjetno prišlo za delo in v kratkem razdobju doseglo prve uspehe. Že tedaj je bil velik rastlinjak na Dvoru poln raznih zelenjavnih sadik, ki so jih kasneje sadili na dolge njive. V kratkem času jim je uspelo vzgojiti lepe glave zimske in majniške glavnate solate, imeli so posajeno debelo semensko zeleno, na tisoče sadik paradiznikov, paprike in vseh drugih zelenjavnih rastlin, ki se gojijo v toplih gredah. Ti bil na poln bujnega zelenja samo rastlinjak. Tudi po njivah so že zeleneli veliki semenski nasadi graha, korenja, solate, čebule, porov itd. Na Loki pa so se tedaj ukvarjali s cepljenjem rži, da bi pridelali ržene rožičke—drago ceno zdravilo. Delalo se je od jutra do večera v hlevih, kokošnjaku, na polju in povsod drugod na posestvu. Posestvo je naglo dobivalo novo zunanost. Neumorno delo ga je dvigalo iz zapuščenosti v vzorno ustanovo naše kmetijske pospeševalne službe.

Za delo posestva so se začeli zanimati številni obiskovalci od blizu in daleč. Obiskali so ga gojenci kmetijskega instituta v Zagrebu. Prišel je filmski reporter našega filmskega podjetja in posnel najvažnejše prizore iz življenja in dela na posestvu. Nedavno nedeljo pa ga je obiskala večja skupina Ljubljancev, članov zelenjadne zadruga. Večino med njimi so imeli Krakovčani in Trnovčani, ki že dolgo slovijo kot dobri pridelovalci zelenjave.

Ljubljanski zelenjadarji so se združili v zadrugo, da bi si s skupnimi močmi pomagali k napredku. Ker so vedeli, da se lahko na tem posestvu, ki se bavi prav tako z gojitvijo zelenjave, čeprav v druge svrhe, marsikaj naučijo in da lahko spoznajo orodje in stroje, ki bi jim bili tudi njim koristni na poti napredka, se jih je poučeno izleta udeležilo veliko število. Uprava posestva in sindikalna podružnica sta jih gostoljubno sprejeli in jim omogočili ogled vsega, kar jih je zanimalo.

V rastlinjaku na Dvoru

Rastlinjak na Dvoru je bil prva postaja, ki jih je posebno zanimala. Po dobrih dveh mesecih, kar smo ga ponovno videli, je kazal že znatno drugačeno lice. Prostor dozorelih in spravljanih semen so zavzeli mladi nasadi korenja, petrila, kole-rabe in solate drugih sort. Semence lepe zimske solate so bile že v shrambah. Bujo pa je cvetela majniška solata.

Zadružniki so stopali od nasada do nasada, se ustavljali, ogledovali, čudili in povpraševali. Namestnik upravnika tov. Pezdirc, ki jih je vodil, jim je potrpežljivo razlagal.

"Solatnemu semenu smo posvetili mnogo pažnje in truda. Pridelali bomo dovolj prvovrstnega semena. Za seme smo uporabili samo najlepše glave. V shrambi imamo že veliko množino dozorelih semen."

"Ali jih ne sušite na soncu, dokler jih ne omanete?" se je zanimal zadržnik, ki se bavi s pridelovanjem semen za domačo porabo.

"Ne, ker to ni najboljše. Seme izgubi na soncu preveč vlage in nima potem pri kaljenju polne moči."

Neka zadružnica se je zgle-dala v mlad nasad rdečega korenja:

"Tega pa imate nedvomno za domačo porabo, ker je tako lepo. Ta gotovo ni za seme."

"Nasprotno, ta je za seme, kakor je za seme tista mlada rumena kolerabica, ki jo vidite na drugi strani. Semenski korenček mora naglo rasti, ne sme dobiti trdih žil. Jeseni ga izpulimo in nato prezimimo v kleti."

"Mi ga pa pustimo kar na prostem, saj mu mrz ne škoduje."

"To je res. Vendar, mi smo državno podjetje, ki odgovarja za kakovost semen. Mi ne moremo in ne smemo delati, kakor dela zasebnik, ki ne čuti dovolj odgovornosti. Mi moramo prodajati le seme, ki bo resnično odgovarjalo kakovosti, ki jo zahteva pridelovalec. Zato moramo jeseni vse korenje izkopati

in izbrati za seme samo tisto, ki ima vse lastnosti pravega nateškega korenčka."

"Vidiš, tako se dela. Potem pa imaš lepo korenje. Ne pa tako, kakor delamo mi, ko vse zmešamo in dobimo potem korenje, ki ima vse mogoče oblike in lastnosti," sta se pogovarjali dve tovarišici.

Uspehi križanja

"Bavimo se tudi s križanjem raznih sort, da bi izboljšali kakovost zelenjave. Tam v kotu vidite že skoraj dozorele semenice zelene, križanske 'Luksemburške' s 'Praško' sorto. Njen gomolj je bil izredno lep. Prvi rezultat zanimivega poskusa križanja dveh sort solate, in sicer zimske in majniške, pa lahko vidite v spodnjem desnem kotu. Hoteli smo dobiti neko srednjo sorto, ki bi združila v sebi najboljše kakovosti obeh. Še letos bomo dobili njeno seme. Doselej ta solatka še nima imena. Krtili smo jo začasno za MP št. 7. Če bo križanje uspelo, ji bomo že izbrali primerno ime."

Zadružnike je zanimalo vse. Pazljivo so si ogledovali koticke, kjer so semenice štiti pred samovoljnim križanjem s sorodnimi sortami visoki osamniki. Ogledali so si shrambe za semenice in prve pridelke semen. V visoki omari s številnimi predali so že prve zaloge.

"Semen bo torej dovolj. Boste tudi zadrugi kaj poslali?" so zadržniki spraševali tov. Pezdirc.

"Zakaj ne? Nekaj semen smo že oddali semenarni za Slovenijo. Vaša zadruga naj kar zbere naročila in nam sporoči količine. Pa jih boste dobili!"

Predsednika zadruga je to zagotovilo posebno razveselilo, saj je imel letošnjo pomlad mnogo dela z naročanjem in iskanjem semen za zadrugo. Med pogovorom so se vsi pomaknili za hišo, kjer so nasadi jagodičja.

"To so pa robnice," je vzkliknila mlada tovarišica, ki si je ogledovala rastlino.

"Ne, to so maline," ji je opozorila druga, ki je gledala sad.

Tovariš Pezdirc pa se je smehljaj in molčal. Poiskal je dve kakor oreh debeli jagodi in ju prinesel na dlani pokazat.

"Žal smo večino tega pridelka že pobrali. To je križanka robnice in maline. Obliko ima

Molotov obsodi dolarsko diplomacijo na Balkanu

Prilog glede svobod-
plobo na Donavi
prejet na konferenci

OGODBA ZA BOL-
RIJO ODOBRENA

12. okt. — Mirovna po-
sta za Rumunijo, ki vsebuje
ameriški predlog glede
mednarodne plobo
in svobodne medna-
trgovine v balkanskih
državah, je bila formalno odo-
brena na mirovni konferenci
v Belu hiši, na kateri so razprav-
ljali o pomanjkanju mesa.
Politična situacija, ki je nastala
zaradi pomanjkanja mesa, in
ostre kritike Trumanove admi-
nistracije, zahtevajo akcijo. Tru-
man se bo moral odločiti za boj
proti klavniškim kompanijam,
ki so obdolžene, da vodijo stavko
proti ameriškemu ljudstvu in
da kopičijo meso v skladiščih,
ali pa za odpravo kontrole cen.

Naznanilo pravi, da bo Tru-
man govoril po radiu in pojasnil
svoje stališče. Poučeni krogi v
Washingtonu trdijo, da bo ka-
pituliral pred onimi, ki so za od-
pravo kontrole cen.
V Ameriki je dovolj klavne
živine. To je razvidno iz pre-
gleda. Za pomanjkanje mesa so
odgovorne klavniške kompanije
in živinorejci, ki drže živino v
prepričanju, da bodo dobili več
denarja zanj po odpravi kontro-
le cen.
Paul Porter, načelnik urada
administracije cen, je imel v
Washingtonu razgovor z Ralphom
Helsteinom, predsednikom
unije klavniških delavcev, včlane-
ne v Kongresu industrijskih
organizacij. Helstein je zahteval
zasleditve klavnic in klavne ži-
vine ter federalno akcijo proti
onim, ki drže zaloga mesa v
skladiščih in so odgovorni za
pomanjkanje mesa.

Wallace je bil nedavno odsvol-
ljen iz Trumanovega kabineta,
ker se je javno izrekel za zbliz-
žanje z Rusijo in obsodil politiko
trde pesti napram sovjetom držav-
nega tajnika Byrnesa. Bivši
trgovinski tajnik je izrazil svo-
je mnenje v pismu uredniku
Washingtonskega lista Post, ki
je komentiral spor med njim in
Bernardom M. Baruchom, ame-
rijskim reprezentantom v komi-
siji za atomsko energijo Zdru-
ženih narodov. Wallace je kri-
tiziral Baruchov načrt glede
mednarodne kontrole atomske
energije.
Wallace pravi v pismu, da je
Washingtonski list napačno tol-
mačil njegovo stališče o medna-
rodni kontroli atomske energije
in spor med njim in Baruchom.
"Se vedno sem za ustanovitev
mednarodnega sistema nadzor-
stva in kontrole atomske ener-
gije," pravi Wallace. "Atomska
energija se ne sme uporabljati
kot vojno orodje, temveč mora
služiti industriji in blaginji
človeštva. Amerika ne bo pri-
spevala k svetovnemu miru s
produkcijo in kupčenjem atom-
skih bomb. Pravilna in varna
ameriška politika bi bila v za-
vrženju atomske bombe kot uni-
čevalnega sredstva. Razvoj
atomske energije naj se usmeri
v tok, ki naj bi obogatil člove-
ško življenje."

Domače vesti

Dodatno poročilo

Detroit.—Pokojni Frank Vol-
čanšek, o čigar smrti je bilo po-
ročano na tem mestu 8. okt., je
bil član društva 121 SNPJ, v
Ameriki 32 let.

"Poroka" A. S.

Cleveland.—Amerikanski Slo-
venec, katerega je prevzela
KSKJ—ime namreč—se je zopet
pokazal na plan. Pravi, da se
je "poročil" z Glasilom KSKJ
in ga izpodrinil. Z drugo besedo:
Glasilo KSKJ je dobilo novo
ime—Amerikanski Slovenec.

Iz Milwaukeeja

Milwaukee.—Dne 29. sept. je
v West Allisu umrl Frank Ter-
chak, star 69 let, doma iz Reči-
ce v Savinjski dolini, Stajersko,
v Ameriki 40 let. Zadnja leta
je veliko pretrpel kot invalid,
kajti pred leti je izgubil obe no-
gi. Zapuška žena, dva sinova in
vnučkinjo.—Dne 4. okt. je umrl
na svojem domu pri jezeru Pot-
ters Lake Math Leskovar, star
59 let. Zapuška žena, dve hčeri,
vnučkinjo, brata Viktorja in več
drugih sorodnikov.—Poročili so
se: Joseph Arch ml. in Frances
Dernovšek iz Chicaga, Frank J.
Bewitz in Mary A. Vodnik, Al-
bert V. Korosec in Christine J.
Guzenda, Sylvester Kupkowski
in Olga Barlich.—Pri družini
Frank Semrad so se oglasile ro-
jenice in pustile sinčka.

Nov grob na vzhodu

Fairview, N. J.—Dne 9. okt.
je tukaj umrl Ignac Strukelj,
star 69 let, rojen na Dolenjskem,
v Ameriki 45 let. Tukaj zapu-
ška žena, sina, hčer, dva brata
in sestro, v starem kraju pa
brata in sestro.

Išče očeta

Danica Gutič, vdova Grum,
rojena Maurin v Ledinah pri
Idriji, želi izvedeti za svojega
očeta Johna Maurina, ki se na-
haja v Ameriki že 35 let. Nje-
gov zadnji naslov iz leta 1935 je
bil—Chicago. Zglasi se naj hče-
ri, ki živi v Trzinu, Kovaška uli-
ca 4, Slovenija, Jugoslavija. Ona
je bila v internaciji v Nemčiji
in bi zopet rada navezala stike
z očetom.

Ruski delegati se bodo vrnil domov

New York, 12. okt. — Ruski
konzulat je naznanil, da se bo
enajst sovjetskih državljani, ki
so se kot delegati udeležili
Ameriškega slovanskega kon-
gresa v New Yorku, vrnilo do-
mov. Pristali ne bodo na zahte-
vo federalnega justicijskega de-
partamenta, da se morajo regis-
trirati kot agenti tuje vlade. U-
radniki justicijskega in državnega
departamenta v Washingtonu ni-
so komentirali naznanilo ruske-
ga konzulata.

ko je Velika Britanija prezrla
zaključek zunanjih ministrov
štirih velesil, prijateljsko po-
trepljala hrbet Grčije in jo zago-
tovala, da bo v bodočnosti podpi-
sala njene zahteve na račun
Bolgarije. Velika Britanija, ki
še vedno vzdržuje vojaške čete
v Grčiji, katere podpirajo mo-
narhistično vladno, je revidirala
svoje stališče, toda meja med
Bolgarijo in Grčijo, ki je bila
določena po zunanjih ministrih,
bo ostala.
Jugoslovanski delegat Moša
Pijade je v svojem govoru za-
hteval evakuacijo britskih čet iz
Grčije in umik ameriških bojnih
ladij iz grškega vodstva. Ame-
riko in Veliko Britanijo je ob-
dolžil vmešavanja v notranje za-
deve balkanskih držav. Nagla-
sil je tudi, da grški monarhistič-
ni režim ograža mir na Balkanu.

Patterson govoril o obrambi Amerike

Vojni tajnik nastopil na konvenciji ADF

Chicago, 12. okt. — Vojni taj-
nik Patterson je nastopil kot go-
vornik na letni konvenciji Ame-
riške delavske federacije v
hotelu Morrisonu. On je nagla-
šal potrebo pripravljenosti za
obrambo Amerike.

Patterson je dejal, "da voja-
ška šibkost ni nikdar vodila v
mir. Dokler ne bo organizacija
Združenih narodov demonstri-
rala svoje moči, bo morala Ame-
rika sama skrbeti za svojo
varnost in obrambo. Organiza-
cija je že osvojila konkreten
program, čigar cilj je prepreče-
nje izbruha nove svetovne voje-
ne, toda to ni dovolj. Svet še
vedno govori o vojnih pripra-
vah, bojnih letalih, tankih in
drugem orožju."

Vojni tajnik je v svojem go-
voru odločno zanikal obdolžitve,
katere je izrekel Donald Nelson,
načelnik odbora za vojno pro-
dukcijo v vojnem času. Nelson
je dejal, da skušata armada in
mornarica dobiti kontrolo nad
civilno ekonomijo.

Patterson ni v svojem govoru
omenil sovjetske Rusije, imel pa
jo je v mislih, ko je dejal:

"Najboljša zaščita proti vojni
je svoboda govora, tiska, vere in
zborovanja. Ta se mora razte-
gniti na ves svet. Kadar ljudje
lahko svobodno izražajo svoja
mnenja in se udeležujejo disku-
zij brez bojzani pred tajno poli-
cijo, ne more nobena država za-
četi agresivne vojne."

Vojni tajnik je zanikal obdol-
žitve, da se Amerika oborožuje
do zob, otem pa je priznal, da
so bile določene milijarde za
ojačanje ameriških oboroženih
sil.

William Green, predsednik
ADF, je zavrnil apel britskega
bratskega delegata Toma O'-
Briena za pridružitve k Svetov-
ni federaciji strokovnih unij. V
tej so tudi ruske unije. Green
je dejal, da se njegova organiza-
cija ne bo pridružila federaciji,
ker ruske unije niso svobodne in
demokratske, temveč pod kon-
trollo sovjetske vlade. Kongres
industrijskih organizacij je v
Svetovni federaciji. Po mnenju
Greena in drugih voditeljev
ADF predstavlja CIO dualno
delavsko gibanje v Ameriki.

Revolta na Portugalskem zatrta

Vlada uveljavila varnostne ukrepe

Lizbona, Portugalska, 12. okt.
— Revolta, katero je vodil neki
vojaški častnik v severnem de-
lu dežele, je bila zatrta, pravi
uradno poročilo. Cilj revolte je
bil restavriranje svobode na
Portugalskem.

Vlada, katere predsednik je
dr. Antonio O. Salazar, je uve-
ljavila varnostne ukrepe po iz-
bruhu revolte. Pretrgala je ko-
munikacijske zveze med glav-
nim mestom in severnim delom
dežele ter zunanjim svetom.

Izgleda, da je situacija pod
vladno kontrolo. Revolta je iz-
bruhnila v vojaških barakah pri
Oportu, katero pa so člani držav-
ne policije kmalu potlačili.

London, 12. okt. — Diploma-
tični krogi, ki imajo tesne stike
z britskim zunanjim uradom, so
izjavili, da je bolezen premijera
Salazarja glavni faktor portu-
galske politike. V Londonu po-
ročila trdijo, da je Sa-
lazar podelil skoro vso oblast
polkovniku Botelhu Monizu, no-
tranjemu ministru, ki je tudi
šef portugalske tajne policije.

ZAVEZNIŠKI SVET ZAVRNIL APELE NACISTOV

Razsodba mednarod-
nega vojaškega tri-
bunala potrjena
PRIPRAVE ZA
EKSEKUCIJO

Berlin, 12. okt. — Poveljniki
štirih okupacijskih armad v
Nemčiji, ki so tudi člani zave-
zniškega sveta za kontrolo Nem-
čije, so zavrnil apel obsojenih
nacistov za pomilostitev. To
pomeni, da bo Hermann Goering
in 10 drugih vodilnih nacistov
plačalo kazen za storjene zločine
z življenjem.

Člani zavezniškega sveta so
na svoji seji odobrili razsodbo
mednarodnega vojaškega tribu-
nala. Šestnajst nacistov, ki so
bili spoznani za krive zarote,
zločinov proti miru in človeštvu,
je apeliralo za pomilostitev. Zavr-
nitev apela pomeni izgubo
zadnjega upanja.

Priprave za eksekucijo naci-
stov so v teku. Enajst nacistov
bo obesilih prihodnje sredo v
bližini Nuernberga. Navzoči bo-
do samo štirje člani zavezniške
komisije, dva častnika od vsake
okupacijske sile in eden ura-
adni fotograf kot prič.

Zavezniški svet je odbil tudi
apela feldmaršala Wilhelma
Keitelja in generala Alfreda
Jodla za ustrelitev. Oba sta
naglasila, da hočeta umreti kot
vojaka. Apela sta bila zavrnje-
na in bosta obešena z drugimi
nacisti vred.

Svet je zavrnil tudi apel ad-
mirala Ericha Raederja za ustrelitev.
On je bil obsojen v do-
smrtno ječo.

Poveljniki štirih okupacijskih
armad so na svojih sejah raz-
pravljali o apelih. Pred njimi
ni bilo vprašanje jurisdikcije
mednarodnega vojaškega sodi-
šča, temveč le pravičnost obrav-
nave. Ameriški reprezentant v
zavezniškem svetu je general
McNarney.

Ruski maršal Vasilij Sokolov-
ski je ponovno protestiral proti
oprostitvi treh nacistov na obr-
avnavi pred mednarodnim vo-
jaškim tribunalom. Oprošeni
so bili Franz von Papen, Hjal-
mar Schacht in Hans Fritzsche.

Vpoklici moških v armado ustavljeni

Washington, D. C., 12. okt. —
General Lewis B. Hershey, di-
rektor federalne naborne admi-
nistracije, je ustavil vpoklice
moških v armado. Izjavil je, da
se je prijavila zadostno število
prostovoljcev za službo v arma-
di, mornarici in letalski sili. Iz
tega razloga so bili vpoklici u-
stavljeni do novega leta.

Ameriške čete potlačile izgrede

Frankfurt, Nemčija, 12. okt. —
Ameriške čete so zatrle izgrede
med nemškimi jetniki v tabori-
šču pri Darmstadtu. Jetniki so
napadli stražnike v teku izgre-
dov.

Rusko poslaništvo pobija trditve ameriških uradnikov

Washington, D. C., 12. okt. —
Rusko poslaništvo pobija trditve
ameriških carinskih uradnikov,
da je bil poslanik Nikolaj V.
Novikov deležen vseh diploma-
tičnih uljudnosti, ko je došel v
New York zadnji petek. Mihajl
V. Vasilov, tajnik poslaništva,
je dejal, da izjava, katero sta
podala Harry M. Durning, ko-
lektor newyorškega pristanišča,
in William R. Johnson, carinski
komisar, ne daje prave slike in-
cidenta. Novikov je prej pro-
testiral pri državnem depart-

Odločitev o mesu zavisí od Trumana

Vprašanje končanja kontrole cen

Washington, D. C., 12. okt. —
Odločitev o mesu zavisí od pred-
sednika Trumana. To je bilo
razkrito po konferenci med njim
in člani njegovega kabineta v
Beli hiši, na kateri so razprav-
ljali o pomanjkanju mesa.
Politična situacija, ki je nastala
zaradi pomanjkanja mesa, in
ostre kritike Trumanove admi-
nistracije, zahtevajo akcijo. Tru-
man se bo moral odločiti za boj
proti klavniškim kompanijam,
ki so obdolžene, da vodijo stavko
proti ameriškemu ljudstvu in
da kopičijo meso v skladiščih,
ali pa za odpravo kontrole cen.

Naznanilo pravi, da bo Tru-
man govoril po radiu in pojasnil
svoje stališče. Poučeni krogi v
Washingtonu trdijo, da bo ka-
pituliral pred onimi, ki so za od-
pravo kontrole cen.

V Ameriki je dovolj klavne
živine. To je razvidno iz pre-
gleda. Za pomanjkanje mesa so
odgovorne klavniške kompanije
in živinorejci, ki drže živino v
prepričanju, da bodo dobili več
denarja zanj po odpravi kontro-
le cen.

Wallace za ko-operacijo z Rusijo

Pot se bo našla z dobro voljo

Washington, D. C., 10. okt. —
Henry A. Wallace je izjavil, da
še vedno vztraja na stališču, da
je kooperacija med Ameriko in
Sovjetsko unijo potrebna v intere-
su mira. Najti je treba pot za
življenje na enem svetu, kar je
važnejše kot propagandna za ame-
riško vojno pripravljenost. Ta-
ka pot se bo našla, če vsi de-
monstrirajo dobro voljo.

Wallace je bil nedavno odsvol-
ljen iz Trumanovega kabineta,
ker se je javno izrekel za zbliz-
žanje z Rusijo in obsodil politiko
trde pesti napram sovjetom držav-
nega tajnika Byrnesa. Bivši
trgovinski tajnik je izrazil svo-
je mnenje v pismu uredniku
Washingtonskega lista Post, ki
je komentiral spor med njim in
Bernardom M. Baruchom, ame-
rijskim reprezentantom v komi-
siji za atomsko energijo Zdru-
ženih narodov. Wallace je kri-
tiziral Baruchov načrt glede
mednarodne kontrole atomske
energije.

Wallace pravi v pismu, da je
Washingtonski list napačno tol-
mačil njegovo stališče o medna-
rodni kontroli atomske energije
in spor med njim in Baruchom.
"Se vedno sem za ustanovitev
mednarodnega sistema nadzor-
stva in kontrole atomske ener-
gije," pravi Wallace. "Atomska
energija se ne sme uporabljati
kot vojno orodje, temveč mora
služiti industriji in blaginji
človeštva. Amerika ne bo pri-
spevala k svetovnemu miru s
produkcijo in kupčenjem atom-
skih bomb. Pravilna in varna
ameriška politika bi bila v za-
vrženju atomske bombe kot uni-
čevalnega sredstva. Razvoj
atomske energije naj se usmeri
v tok, ki naj bi obogatil člove-
ško življenje."

mentu zaradi robatega in ne-
uljudnega obnašanja carinskih
uradnikov.

Nadškof Stepinac dobí šestnajst let zapora

Murray pozdravljen na konvenciji

Bratovščina povabljen v krog CIO

Miami Beach, Fla., 12. okt. —
Philip Murray, predsednik Kon-
gresa industrijskih organizacij,
je dobil gromovit aplavz na
konvenciji bratovščine železni-
ških spremnikov, ko je po-
zval, naj se pridruži k CIO, da
bosta skupno storila "korake za
podvig delavskega gibanja v
Ameriki."

Na konvencijo je prišlo čez
tisoč delegatov, reprezentantov
218,000 članov bratovščine. Mur-
ray je v svojem govoru apeliral
na delegate, naj se izrečejo za
pridružitve bratovščine k CIO.
On je govoril o zmešanih vodi-
teljih Ameriške delavske fede-
racije. Dejal je, da ti počasi
caplajo po poti, katero je za-
črtal CIO.

Murray je govoril v prijatel-
skem tonu o predsedniku Tru-
manu pred delegati bratovšči-
ne, katere predsednik je A. F.
Whitney, odprt sovražnik Tru-
mana. Do preloma med njima
je prišlo zadnji pomlad, ko je
Truman razbil stavko železni-
čarjev. Murray je dejal, da je
popolnoma uverjen, da Truman
sedaj obžaluje puho melodra-
ma, katere je insceniral pod pri-
tiskom reakcije in se odločil za
zlom stavke železničarjev.

Whitney je, ko se je ploskanje
poglego, zagotovil Murrayja, da
bo konvencija upoštevala izre-
čene sugestije.

William Green, predsednik
ADF, je bil tudi povabljen, naj
nastopi kot govornik na konven-
ciji bratovščine. Povabilo je
sprejel, toda datum za njegov
govor še ni določen. Pričakuje
se, da bo Green apeliral na
konvenciji, naj se bratovščina
združi z ADF.

Ameriška vlada podprla Turčijo

Kontroverza o Dardanelski ožini

Washington, D. C., 12. okt. —
Ameriška vlada se je ponovno
vmešala v kontroverzo med So-
vjetsko unijo in Turčijo glede
kontrole strateške Dardanel-
ske ožine in podprla Turčijo.

Walter B. Smith, ameriški po-
slanik v Moskvi, je dostavil v
imenu državnega departamenta
novo noto sovjetski vladi. Ta
naglašala med drugim, da je Ame-
rika odločno proti ruski zahtevi,
da morajo le države ob Črnem
morju prevzeti kontrolo in
obrambo Dardanelake ožine.
Nota izrečno poudarja, da si
pravico do kontrole ožine pri-
svaja poleg Velike Britanije tu-
di Amerika. Dalje pravi, da je
stališče Amerike in Velike Bri-
tanije v soglasju z zaključkom,
ki je bil sprejet na konferenci
velike trojice v Potsdamu, Nem-
čija.

Detektivi zasegli slike atomske bombe

Baltimore, Md., 12. okt. —
Šest slik atomske bombe so za-
seglí federalni detektivi in are-
tirali tri moške, ki so skušali
prodati slike listu News-Post, ki
izhaja v Baltimoru. Aretirani
so bili George W. Comer, Miles
F. Daubenhayer in James B.
Rike.

Dva druga obtožena obsojena v smrt

AMERIŠKA VLADA VZNEMIRJENA

Zagreb, Jugoslavija, 12. okt. —
Nadškof Alojzij Stepinac, po-
glavar rimske katoliške cerkve
v Jugoslaviji, je bil na obrav-
navi pred ljudskim sodiščem
spoznan za krivega kolaboracije
z Nemci, Italijani in ustaši, hr-
vaškimi teroristi, v vojnem času
in obsojen na šestnajst let zapa-
ra ter težkega dela. Nadškof je
sprejel obsodbo hladnokrvno na
znanje.

Nadškof je v teku obravnave
stalno trdil, da se ne čuti krive-
ga in da je njegova vest čista.
V nekem svojem govoru na
obravnavi je dejal, da ne bo
nihče izrekel obsodbe njegovega
delovanja kot zagrebškega nad-
škofa in poglavarja katoliške
cerkve v Jugoslaviji, ko se bo
ozračje razčistilo in nastal mir.
Dva obtožena sta bila obso-
jena v smrt po ljudskem sodi-
šču treh članov, deset drugih,
med temi tajnik nadškofa, in
duhovniki, pa v zapor. Trije
franciškani so bili oproščeni.

Obtožnica je očitala nadškofu,
da je služil ovisku in hrvaški
vladi dr. Pavelića ter podpiral
hrvaške ustale. On je sankcio-
niral tudi nasilno spreobrnjenje
pravoslavnih Srbov v katoliča-
ne, ruval in vodil propagando
proti jugoslovanski vladi marša-
la Tita in zagotavljal duhovnike
in vernike, da bo kmalu padla.

V smrt sta bila obsojena Erik
Lisak, polkovnik v ustaški sili
in šef zaščitne policije, in Pavel
Gunlin, hrvaški terorist. Lisak
bo obešen, Gunlin pa ustreljen.

Washington, D. C., 12. okt. —
Državni podtajnik Dean Ache-
son je v imenu ameriške vlade
izrazil vznemirjenje in zaskrb-
ljenost, ker je ljudsko sodišče
v Zagrebu spoznalo nadškofa Ste-
pinaca za krivega in ga obsodilo
na šestnajst let zapore. Acheson
ni v svoji izjavi komentiral
vprašanja, ali je bil nadškof
kriv ali nekriv zločinov, katere
mu je očitala obtožnica. Dejal
je, da ima ameriška vlada le ča-
stopna poročila o poteku obrav-
nave.

Acheson je naznanil, da bo
ameriška vlada skušala ugotovi-
ti ali sedanja jugoslovanska
vlada krši svobodo vere in bo-
goslužja. Kljub temu je on ob-
sodil potek obravnave proti
nadškofu in drugim obtoženi-
cem in izrek ljudskega sodišča
v Zagrebu.

Churchill poveljeval Rooseveltu v parlamentu

London, 12. okt. — Bivši pre-
mier Winston Churchill je v svo-
jem govoru v parlamentu pove-
ljeval pokojnega ameriškega
predsednika Franklina D. Roo-
sevelta. Dejal je, da je bil več-
ji mož kot pa George Washing-
ton in Abraham Lincoln med
predsedniki Združenih držav.
Churchill je govoril v teku de-
bate o predlogu, da se Rooseveltu
postavi spomenik v Londonu.

Raketa spuščena v zrak v Novi Mehiki

White Sands, N. M., 12. okt. —
Poveljstvo vojaške sile je spu-
stilo nemško raketo V-2 v zrak
v tukajšnji puščavi. Drvela je z
brzino 3.600 milj na uro in do-
segla višino 102 milj. V zraku
je bila enajst minut. Preizku-
snja je bila pod vodstvom direk-
torjev mornaričnega raziskoval-
nega laboratorija, ki je v Wa-
shingtonu.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vključno Chicago) in Kanada \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico
Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestanstvo \$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

"Free enterprise" odpoveduje

V naši "God's country," kot je pokojni Oscar Ameringer rad imenoval Ameriko, je nekaj radikalnega narobe. Sploh je narobe marsikaj. Dežele ni zadelo ne suša ne vojna, ne toča ne kobilice ali kakšne druge "šibe božje", uposlenost je na najvišji točki, in vendar je danes bolj akutno pomanjkanje marsikaterih življenjskih potrebščin kot med vojno.

Najbolj akutno je pomanjkanje mesa, katerega po vsememestih skoraj ni dobiti razen v boljših ali dragih restavracijah, kjer je dovolj sočnega steaka in drugih mesnin po tri dolarje in več od porcije. Tudi v podeželskih mestih je bolj malo mesa, toda pomanjkanje tam ni tako občutno kot v vsemestih.

Na trgu je tudi veliko pomanjkanje raznih masčob: namiznega olja, masti, slanin, masla (naravnega in umetnega). Olje in maslo se sicer še dobi, toda po pretirano visokih cenah — maslo stane blizu dolarja funt ali še več. Težko se dobi tudi mlo in praški za umivanje in pranje. O drugih stvarih, ki so deloma luksuz, deloma potrebe — obleke, perilo, gradbeni material, avti in avtini deli, etc. etc. — pa sploh ne govorimo.

Za gospodinje so danes res zelo težavni časi — težji kot med vojno, ko je bilo v veljavi racionaliranje in cene tudi več ali manj pod stropom. Res niste dobili na trgu vsega ali kolikor bi hoteli, vendar pa je bilo za gospodinje in torej za družine lažje kot je danes, kajti potrebnosti so se dobile na odmerke, kolikor je bil kdo upravičen. V primeri z današnjimi so bile tudi cene zmerne, dasi je bilo veliko jamranja o draginji. Danes pa cene sploh ne poznajo nobenega stropa. Vsakokrat, ko greste v trgovino, se pomaknejo vrvi. Katere potrebnosti so še pod vladno kontrolo, pa navadno izginijo z legitimnega trga, ali pa jim tudi OPA navija cene, kot na primer obleki, perilu, etc., ki se je od avgusta že trikrat podražilo.

Najbolj je izginilo s trga meso, ki je steber ameriške prehrane. In izginilo je kot kafa takoj, ko je bila zopet upostavljena vladna kontrola cen. Kot pravijo razna poročila iz krajev, kjer so javni ali privatni organi pokukali za kuliše, so komercialne hladilnice napolnjene z mesom, ki pa je v rokah hotelirjev, restavratrjev in klavniških magnatov. Chicago Sun je zadnje dni na podlagi lastne preiskave poročal, da je v čikaških skladiščnih hladilnicah okrog 45 milijonov funtov mesa — okrog deset milijonov funtov več kot ga je bilo običajno v normalnih časih, ko je bilo dosti mesa na trgu. Ampak pred upostavitvijo kontrole cen so privilegirani interesi pograbili velike količine tega mesa, ostalega pa klavniški magnati drže od trga, da forsirajo odpravo kontrole cen.

S klavniškimi "free enterprizerji" na vsej črti sodelujejo tudi živinorejci, posebno veliki živinorejci na zapadu, kjer je središče te industrije. Po vseh videlih so oboji v zaroti, da zdrobe kontrolo cen. Sigurno vsekakor je, da prihaja na trg zelo malo klavne živine. Cena je sicer dobra, toda ne dovolj visoka za "free enterprizerje", ki so proti vsakemu stropu.

Tem "free enterprizerjem" se je pridružil tudi Bill Green, predsednik Ameriške delavske federacije, ki je v svojem otvoritvenem govoru na njeni konvenciji ponovno zahteval odpravo vsake kontrole cen in seveda tudi plač. Green se je z Lewism vred pridružil Ameriški tovarnarski zvezi, ki je na čelu boja proti vsaki vladni kontroli. Burbonski "free enterprizerji" med kapitalisti in delavskimi voditelji hočejo imeti svobodne roke, da lahko poljubno navijajo cene.

Resnica je, da je taka kontrola cen kot jo je vlada prisiljena izvajati po novem zakonu zelo dvomljive vrednosti. Ta zakon je v resnici v prvi vrsti garantiranje velikega profita tovarnarnjem in trgovcem. Ta zakon določa, da mora OPA na one predmete ali potrebnosti, ki še ostanejo pod kontrolo, določiti tako visoke cene, da bodo "free enterprizerji" imeli vsaj tako visoke profite od sleherne vrste izdelkov kot so jih imeli leta 1941. Zato je OPA v zadnjih par mesecih na primer že trikrat dovolila zvišanje cen blagu in obleki. To postavko so skovali republikanci in jo v kongresu sprejeli s pomočjo južnih demokratov. Zdaj pa seveda pridno ribarijo v kalnem in dolže administracijo, da je ona odgovorna za visoke cene in pomanjkanje na trgu.

Za tako "kontrolno" cen kot je danes se skoraj res ni vredno boriti. Toda naj nihče ne misli, da bi se razmere kaj izboljšale, ako bi bila OPA jutri na vsej črti likvidirana in da bi bilo na primer takoj dovolj mesa na trgu, prav tako tudi vseh drugih potrebščin. Kot je nedavno poročal zvezni poljedeljski departament, je živine res dosti na pašnikih—skoraj toliko kot je bilo lani. Toda s pašnikov gre običajno vsa ali pa pretežna večina živine v rejo k "feederjem" predno je poslana v klavnice. Za reditev živine vzame par mesecev.

Odprava kontrole cen bi morda odprla vrata skladiščam, ki so natrpana s produkti. Ta inventar (blago) je baje vreden od 19 do 37 milijard dolarjev (čitalimo o obeh številkah). Toda likvidacija OPA bi odprla vrata še večji inflaciji, sploh brezmejni inflaciji, kajti strop cenam bi bilo nebo. Toda, ker je skoraj vse ameriški biznis v svoji slepoti in gluposti odločen, da zapali svojo lastno zgradbo, nam je vseeno, da-li se to zgodi jutri ali prihodnje leto, ko bo OPA itak v grob položena.

V Ameriki bi v resnici lahko imeli pravi raj, kajti takega industrijskega aparata, tako izvečnega in produktivnega delavstva in tako bogatih polja in naravnih zakladov ne pozna nobena druga dežela. Toda dokler bo delovno ljudstvo kadilo in sledilo "free enterprizerjem", katerim je grmadenje profita glavni cilj, toliko časa bo tudi še korakalo skozi agonije pomanjkanja aredi polnih skladišč in oderuških cen, ali pa skozi masno brezposelnost in a praznimi žepi. Skozi agonije prve ali druge vrste bo korakalo, dokler se ne bo oprijelo idej demokratičnega socializma in zadrži-

NAŠ OBISK V JOHNSTOWNU

Detroit, Mich. — Velikokrat smo se pogovarjali, da bi šli pogledat v Pennsylvanijo, kjer smo preživeli 23 let.

In res smo se odpravili v petek zvečer, 30. avgusta, moj mlajši sin, njegova žena in njuna hčerka, moj mož in jaz, dočim so šli moja hči, njen mož in njuna hčerka že dan poprej. Najprvo smo se zapeljali k našemu nečaku Joeju Culkarju, ki nas je zelo lepo sprejel. Njegova žena Elsie nam je kuhala in gostoljubno stregla.

Ob tej priliki smo obiskali mnogo naših prijateljev, med njimi Rovaniškovce, Kolarjeve in Brezovcove. Posebno Toneta Rovaniška st. smo želeli videti. Veseli smo bili svidenja, toda mudilo se je nam naprej na Park Hill, kjer smo obiskali Čukove, Petriceve, Kusove, Jakoba Gabrenjo in ženo in Franka Podboja. Samo prehitro smo se morali posloviti.

V Lloydellu smo obiskali tudi moja dva bratrca Franka Pečuna in Johna Culkarja, katera sem že dolgo želela videti. Bili smo tudi v tamkajšnjem Slovenskem domu, kjer smo malo pokramljali z našimi prijatelji in znanci.

Ustavili smo se tudi v Cone-maughu in obiskali Johna Jančarja, ki ima lepo gostilno, potem mrs. Pike, mojo staro prijateljico še iz šolskih let. Njej je umrl mož še pred dvema letoma in zelo žaluje za njim. Rada bi jo potolažila, a je nisem znala. Moje iskreno sozlaganje, Reza! Obiskali smo tudi mojega sorodnika Johna Potokarja in družino. Bili so z nami zelo prijazni. Šli smo tudi v Alojzijevo dvorano in se sešli z mnogimi prijatelji. Bili smo prav zadovoljni in veseli, ker smo se zopet videli po tolikih letih, samo čas je tekel prehitro.

Veliko se je spremenilo v teh letih, odkar se je naša družina preselila v Detroit. Nekatere prijatelje skoraj ne bi več poznala. Zadnji dan pred odhodom smo obiskali našega prijatelja Andreja Vidriha. Prav ob času našega obiska je postal stari oče, zato mu čestitam, kakor tudi njegovim ženi. Tako smo se malo pošalili, nato pa se poslovili, kajti naša prijateljica mrs. Kukovich je nas dan poprej telefonično povabila na južino. Torej smo šli tja in si stisnili roke po tolikih letih. Postregla nam je izvrstno, le škoda, da nam ni čas dopuščal vsaj par ur, kajti imeli smo si veliko povedati. Morali smo se posloviti. Hvala za vse, John in Julija!

Obiskali smo tudi mojo nečakinjo Mary Vidmar in njeno družino. Tudi tu smo bili lepo postreženi in gostoljubno sprejeti. Hvala za vse, Mary! Da, povsod so nas lepo postregli in sprejeli. Ne smem pozabiti, da smo bili v nedeljo zvečer v Moxamu v Slovenskem domu in se srečali z mnogimi prijatelji, s Pueljevimi, s Tonijem Medveškom, mrs. Domic, Thomom in Anno Bricej in drugimi, tako da smo se imeli prav prijetno. Še vedno je velik šaljivec naš znanec mr. Kobal. Dragi prijatelji in sorodniki, najpriskrbenja hvala vsem skupaj, posebno pa mojemu nečaku in njegovi soprogi za vso postrežbo in delo, ki sta ga imela z nami. Ko smo se poslovljali, so nas obilale solze. Zadovoljni in srečni smo se odpeljali domov. Kadar vas bi pot pripeljala v Detroit, pridite naravnost k nam na naslov 17806 Wanda, Detroit 3, Mich.

V Prosveti sem čitala, da je mojemu sorodniku Franku Pečunu umrla soproga. Res škoda, kajti bila je še tako mlada. Moje globoko sozlaganje!

"Big" Tony opisuje svoje potovanje po Ameriki. Veselila sem se, da ga bom videla na 4. julija, ko se je nahajal v Detroitu, toda klicala sem v Slo-

venški dom na John R, ali Dom je bil zaprt. Zelo mi je žal, da se nismo videli, kajti veliko bi se imeli pogovoriti, ker dobivam pisma iz Višnje gore in okolice. Lepo potovanje sta imela. Tudi jaz bi rada šla malo po Ameriko. Morda se bodo moje želje še kdaj uresničile.

V petek, 20. septembra, smo imeli v Detroitu spominsko obredno slavnost na našimi padlimi vojak. Padli so štirje člani in ena članica društva Young American 564 SNPJ. Društvo je na lep način pokazalo, da žaluje za njimi. Spominska slavnost je bila zelo žalostna in ni bilo očesa, ki ne bi rosilo solze. Materam padlih vojakov so poklonili zlate zvezde. Nihče ne ve, kako hudo je materi za svojim otrokom, kdor tega ne poskusi. Materino srce je ranjeno in nikdar več ne ozdravi. Meni je sin umrl pred osmimi leti, pa me srce boli prav tako kot tedaj. Vsem materam izražam iskreno sozlaganje!

Anna Travnik.

PRISPEVKI PRI
PODRUŽNICI 48 SANSa

Cleveland, O. — Zadnje čase smo prejeli sledeče prispevke za otroško bolnišnico:

Razpušeni klub Collinwood Shoe Builders \$41.85, Progressivne Slovenke, krožek št. 1, so izročile nadaljnjo vsoto \$155.55, vsega skupaj pa so prispevale te vrle žene za bolnišnico \$2.771.55. Upamo, da ne bodo odnehale in spravile skupaj tri tisočake.

Po \$10: Frank Iskra in žena in družstvo Svoboda 748 SNPJ. Družina Iskra je prispevala ta znesek namesto za venec za pokojno Jennie Boštjančič. Vipavski raj 312 SNPJ (prispevek za tri mesece) \$9; po \$5: Joe Jenko in žena (namesto venca za pokojno Jennie Boštjančič), Frank Vencel, Frank Mrzlikar, čevljar, (namesto venca za pokojno Frances Kotnik), Andrew Kotnik, Frank Mrzlikar ponovno enako vsoto, Louis Zorc in žena (namesto venca za pok. Antonom Salamantom) in sledeči po \$5, namesto venca za pokojnim Antonom Salamantom: mr. Zivoder in žena, mrs. Korenčič, John Koss in George Zorman, dalje ena oseba \$3 in ena \$1. Poleg teh je še za bolnišnico prispevala ena oseba \$2 in ena \$1.50.

Za obrambno akcijo pa smo prejeli sledeče prispevke: Društvo Kras 8 SDZ \$6, družstvo Vipavski raj 312 \$9 (članarina za tri mesece), en prispevek za \$2 in en za \$1.

Do sedaj je naša podružnica zbrala skupaj za otroško bolnišnico \$12,538.72. To je že lepa vsota za naše okrožje. Vse tri podružnice v Clevelandu pa skoraj \$50,000, kot je bila določena naša kvota.

Naj omenim, da bodo imele vse tri podružnice priredbe v tej sezoni. Za našo podružnico je določen datum 15. decembra. Na ta dan bo dramski zbor Anton Verovšek vpriporil sijajno burko "Trije vaški svetniki", katero bo režiral poznani igralec John Steblaj. On se je radevolje odzval naši prošnji.

Naše delo za organizacijo SANS še ni končano in potrebno je, da še nadalje prispevamo po naših močeh. Jugoslavija je še vedno križana, poprej od okupatorjev, sedaj pa od svetovne reakcije, katera ji preži po življenju. Ta reakcija je tudi križna, da sta začasno Trst in Gorica izgubljeni za Slovenijo, in to vzlic temu, da je bilo žrtvovanih toliko slovenskih življenj za svobodo naše Primorske. Imejmo upanje, da ne bo vedno ta reakcija na krmlu in da bodo končno mali narodi prišli do svojih pravic, posebno pa naša Slovenija. Dokler ne bodo osvobodeni vsi Slovenci, toliko časa moramo mi delovati in jim pomagati do osvoboditve.

Za podružnico 48 SANSa:

J. F. Durn, tajnik.

O TEM IN ONEM

Bellatre, O. — Trinajsta redna konvencija SNPJ je za nami. Kakor je razvidno iz zapisnika, je provizorični odbor dobro pretresel pravila, ki so bila veljavna v zadnjih pet let, in prišel do zaključka, da so vse točke dobre, razen nekaterih. Članstvo je prejelo v zadnjih petih letih vse v smislu pravil, ne da bi jednota razpisala niti enkrat izredni asemblement.

V splošnem naša jednota zaznava napredek v vseh ožirih, kar je zasluga celokupnega glavnega odbora in aktivnega članstva. Delegacija je izvolila ponovno dobro vodstvo, zato lahko pričakujemo napredka tudi v bodoče. Seve, vodstvo pa ne more vsega samo izvršiti, zato je potrebno, da mu gre članstvo na roke.

Tukajšnje razmere so podobne razmeram po drugih krajih in mestih po širnih Zedinjenih državah. Draginja je velika, potrebnosti so se v nekaj letih dvakrat podražile, poleg tega pa ne moreš dobiti, česar želiš, na primer mesa ni sedaj skoraj nič na trgu. Radi teh nezaljšljivih razmer se premogarij puntajo vse povsod. Po nekod so že prenehali z delom, kajti delavec, ki trdo dela, ne more biti brez tečne hrane in mesa. Medtem ko je reakcija silno tulila, ko so zastrajkali premogarij, pa sedaj vrhinja plast nič ne reče ali protestira proti klavniškim magnatom, ki so poskrili meso z namenom, da upropastijo kontrolo cen.

Vse te manipulacije se bodo vršile toliko časa, dokler ne bo delavstvo organizirano v svoji lastni stranki in poslalo svoje zastopnike v kongres. Torej, ko bomo imeli pravi socialni in gospodarski red, potem ne bo delavstvo ustvarjalo dobrine za peščico grafterjev, temveč zase, tako da bo sleherni imel dovolj kruha.

Čas bi že bil, da bi se ameriško delavstvo prebudilo in prenehalo podpirati nenasitne kapitalistične trote. V tej deželi je najmočnejše orozje glasovnica, zato bi se morali vsi poslužiti in izvoliti ljudske zastopnike. Ne smemo pozabiti, da pri volitvah šteje delavec glas prav toliko kot multimilijonarja, delavstvo pa predstavlja 75% prebivalstva v deželi. Če bi bili združeni na dan volitev, bi izvolili lahko brez težav svojo vlado iz ljudstva, od ljudstva, za ljudstvo. Po današnjim sistemom so razni protesti in stavke brez večjega pomena, kajti na eni strani pridobimo nekaj pribojstva, na drugi te pa prisilijo, da moraš več plačati za vsakdanje potrebnosti.

Louis Pavlinich.

DESETLETNICA KROŽKA
IT. 3 PROGRESIVNIH
SLOVENK

Euclid, Ohio. — Dvajseti oktober nam naznanja, da bo minilo deset let, odkar so se naše ustanoviteljice krožka št. 3 Progressivnih Slovenk v Euclidu, Ohio, zbrale skupaj. Od takrat ni dolgo, a vendar je že 10 let. To je lepa doba v vseh ožirih, posebno na progresivnem polju v dobi kakršno smo ravnokar prebili, ko nas je hotel barbarski fašizem in še hujši nacizem uničiti. Ravno zato se moramo danes zvaljati progresivnemu svetu, za katerim korakamo Progressivne Slovenke.

Da nismo roke držale križem in smo šle z duhom časa naprej, vam pa kažejo naše vsakojake priredbe, ki smo jih od časa do časa prirejale. Te so bile v korist nam tukaj, kakor tudi v prid sirotam in ubogim v starem kraju. Me smo še vedno pripravljene priskočiti na pomoč, kjer bi se nas potrebovalo.

V poletnih časih smo rade balinčale. Seveda smo tudi povabile druge krožkove članice iz Collinwooda in Clevelanda, da smo se udarile za prvenstvo. Po

Z avtomobilom po Ameri

Piše "Big" Tony Tomšič, Oakland, Cal.

(Nadaljevanje)

Obiskali smo tudi dobro poznane gostilničarja Petra Benedita. On nam je postregel z "železno" in pivom. Tudi Peter se je že naučil tiste nove pesmi "no beer." Seveda nas ni pustil, da bi šli žejni domov. Pred odhodom smo mu obljubili, da se še povrnemo, pa ni bilo mogoče. Vrnili smo se na Hermanov dom in se zabavali v kleti.

Drugi dan je bil pa Rudy Rugel za kažipota; obiskali smo Andreja Pregla, ki je bil naš sosed v Dunkirku, Kansas. Potem smo obiskali še Mary Brodnik, s katero se tudi poznamo iz Kansasa. Mimo grede smo se oglasili tudi v Narodnem domu na zapadni strani. Vprašam, če kdo pozna Strasbergerja. Nekdo se je ponudil, da mi bo pokazal hišo, potem sem vprašal, če me poznajo, pa se ni nihče oglasil. "Well, se bom pa sam predstavil—jaz sem Tony iz Californije." "Saj smo te čakali," se je oglašil natak. "Nimate piva, da bi me potritali," sem jim odgovoril. "Pridi jutri, bomo imeli dosti piva." Prejšnji dan sem telefoniral Albertu Naprudniku, ki je natak na John R. v Slovenskem domu, pa mi je takoj zapel novo pesem: "no beer."

Tisti rojak je vozil naprej, jaz pa za njim, in mi pokazal hišo, kjer živi Strasberger. On prihaja od tam kot naša mama. Pravil mi je, da ima počitnice in da bo šel na obisk v Fontano, Californijo. Obiskali smo tudi družino Joe Devyak. Mrs. Devyak je hči našega prijatelja Franka Rugelja iz Radleyja, Kansas. Od prijazne družine smo se poslovili in vrnili na naše začasno stanovanje. Z mano sva sklenila, da jo drugi dan odkuriva proti Chicagu, ne zato, da bi se bil kdo nama zameril, ampak zato, ker sva hotela biti v nedeljo v Milwaukeeju, Wis., kamor sva bila pismeno povabljeni.

Naslednji dan sva se pa poslovila od Hermana Ruglja in družine, kakor tudi od Urške in Jacka. Ona dva sta se isti dan vrnili v Cleveland, midva sva jo pa mahnila proti Toledu, potem pa naravnost proti Chicagu. Vozil sem ob jezeru Michiganu, tako da sem se ognil čikaške cestne gnječe. Prišel sem na cesto 41, katera vije ob jezeru Michiganu. Bilo je vroče in bilo je na tisoče ljudi, mladih in starih, v vodi ali na pesku.

vsaki bitki pa smo se tudi povešale, pa naj je bila zmaga tukaj ali tam.

V času vojne smo zbirale za ambulanco, obleko, kakor tudi za otroško bolnico, za staro domovino. Nikjer se nismo ustrašile dela, ampak smo šle naprej in smo vedno dosegle višek, za kar smo se zavzele. O praznovanju desetletnice smo se zopet zamislile podati program na odru. Sklenile smo na seji, da bi desetletnico praznovali z igro, ker smo vedele, da nam bo šlo dramsko društvo Naša zvezda na roko, kajti nje članstvo je vedno pripravljeno pomagati, kjer le more, posebno če gre za napredek.

Po sklepu seje smo šle na delo in začele ugrabiti, kakšna igra bi bila primerna za današnji čas. Skoro bi bile že obupale; ker je bilo že na naših odjih veliko iger večkrat igranih, zato se nismo mogle odločiti ne za to in ne za drugo. Hoj, hej, kaj bo za zdaj? Kar na enkrat pa prikomastijo v našo hišo "Raztrganci" in povprašajo po Petru Šteru, ako on živi tukaj? Ko zvedo, da so na pravem mestu, se kar ustavijo in pravijo: "Sedaj smo pa na mestu!" nato pa so sedli, kakor da bi bili doma. "No, pa naj bo," sem dejala. "Ker vidim, da ste dolgo potovali, pa se malo odpočijte, saj ste prvi povojni potniki iz Jugoslavije."

Ko sva bila že precej za mestom Chicagom (še v Chicagu), se je cesta na desno in naju vodila na most v Milwaukee, Wis., dospeva ob 5. uri popoldne. Ustava se na Nationalni greva v restavrant, da se odčava, potem se pa peljava na staro prijateljico Terezijo. Ona je že v letih; kljub starosti, je še vedno kon in čvrsta. Poznali smo Franklina, Kansas. Takrat je pisala Vogel; poznal sem njeno pokojna moža, a z njo ni imela sreče, ker je že vdova. Ona je naprednega ljenja, naročnica na dn Prosveto in na Proletarca. Sela nam je, naj jo pridev iskat, ker bi naju še enkrat videla. Dospeč na njen je nisva našla doma. Slišinom na ribolov.

Sin Frank, pri kateremu mi je povedal, da je ne bomo do pondeljka jutraj. "bro," sem rekel, greva pa k Franku Borštarnju, kaj naju tudi povabi, v Cat Wis. Frank se je ponudil, da z njim in kmalu smo bili hišo Franka Borštarnja, s rim se nisva videla 50 let je moj sosed. On pravi, me dobro spominja; k n sva prišla v soboto zveč ostala do pondeljka jutraj se razume, da so bili vse jinega obiska. Ima prijazničko in enega sina in Franka. Marsikaj sva imela po drug drugemu, namreč, ka je nama godilo zadnjega pletja.

Drugi dan sem imel svo rad" za hišo. Frank je za zgleada, da sem kot rep Saj sem, saj pišem za Pro Ker me ni hotel motiti, jo po Matta Radlja, s kateri nisva videla od leta 1918, bilo v Indianapolis, Ind. sem bil na premogarski ciji. To je bilo veselo svit ko sva se zopet videla po kih letih! Fin dečko! Po dal \$100 za otroško bolni Popoldne smo se pa pelj. West Allis, Wis., na obisk k govedu bratu Joeju R. Zopet veselo svidenje. Po smo se v domovini. Oba hatajta od tam, ker imajo prikljenenega. Jože je b legat na 13. konvenciji SN (Dalje prihodnjič.)

Našim članicam povem, k prišel k nam iz domovine, takoj prišle in si ogledale "trgance" ter jih povabile na jo desetletnice. Da pa se še vi spoznali z "Raztrg vas prav lepo vabim, da pr in si jih ogledate tudi vi od da boste vedeli, zakaj se ljudem pravi "Raztrganci igri se bomo pa še malo zav po taktu naših dobrih Vad vih muzikantov. Kar se ti dače in pijače, bo tudi pre ljenjo. Za Progressivne Slo vas vabi tajnica,

Mary S

PRISPEVKI ZA
OTROŠKO BOLNIŠNICO

Roundup, Mont. — Za otroško bolnišnico v Sloveniji so spevali sledeči člani in članice društva 700 SNPJ: Po \$10: Max Poljak in Matt Vertin in žena, M. Meznarič st. in žena, M. Meznarič ml. in žena in nica mrs. Vesel. Po \$5: E. Bedey, roj. Meznarič, Stevo stol, roj. Meznarič, Stevo in žena, Tony Lekše in žena, Thomas Jančič in žena, P. Polsak, Frank Zobec, Tony nar, Joseph Hosnar in Tina sak, dalje štiri osebe po \$3 in ena 50c.

V imenu društva se vsem rovalcem najlepše zahvaljuj Martin Meznarič.

Vesti iz nove, prerojene Slovenije in Jugoslavije

Poročilo iz Ljubljane

(Od našega dopisnika)
(Nadaljevanje in konec)

Prvi let delovnega ljudstva Ljubljane, Zagreba, Beograda, Sarajeva in Skoplja narasča. Vedim optimizmom tekmuje množice Jugoslavije, da bi v plemenitih delih, prostovoljno in z visoko zavestjo čim prej dosegli rane, ki jih je zapustil okupator. V tem tekmovalnem sodelovanju ne samo mesta, ampak tudi ostali kraji na deželi. V naslednjem hočem prikazati rezultate tega tekmovalstva v najpomembnejših mestih države v času zadnjih treh mesecev.

Tako je n. pr. Ljubljana, glavno mesto Slovenije, v tem času napravila s 23,356 prostovoljci delovnih ur, kar predstavlja veliko materialno vrednost. Delovnih izletov je bilo 2.624 osebam, ki so na delu opravile skoraj 65.000 delovnih ur. Prireditev je bilo 250 ur. Pridelanih izdelkov: v študijskih delovnih urah je delovalo 216, kar pomeni 11.553 ljudi.

V Zagrebu, glavnem mestu republike Hrvatske, je napravilo 5.000 meščanov 190.000 prostovoljnih ur pri gradnji Savske nasipa, ki je dolg 3/4 km. Pri delu na njem je sodelovalo 92.000 ljudi. Za obnovo treh srbskih vasi v Kordunu so nabrali 200.000 dinarjev. Na deželo so napravili 120 izletov, kjer so se udeležili sindikati, košararji, čevljarji in dr. V industriji pa so povečali proizvodnjo za 14%.

V Beogradu je zelo pestra slika tekmovalstva. Pri obnovi je sodelovalo 50.000 meščanov z 400.000 delovnimi urami. V akciji za zbiranje surovin so nabrali 194.000 kg železa in čez 21 milijonov tekstilnih odpadkov. Pri obnovi podelitve je sodelovalo 77 ljudi, ki so odšle 171-krat na delo in so opravili preko 50.000 delovnih ur. Kulturnih prireditev je bilo 314 z 88.000 obiskovalci. Samo študijsko-čitalnih sestankov so imeli preko 1900.

V Sarajevu, glavnem mestu republike Bosne in Hercegovine, so dvignili proizvodnjo za 12%, izboljšali kvaliteto izdelkov za 7%, prihranili materiala za 3% in znižali proizvodne stroške za 3,4%. V tem času je bilo proglašeno v Sarajevu 318 stanovnikov. Pri obnovi je sodelovalo preko 40.000 ljudi z 213.000 delovnimi urami. Pri gašenju požara je sodelovalo preko 10.000 ljudi. Skupno je bilo napravljenih pri raznih delih 403.000 delovnih ur. Na deželo je odšlo 55 delovnih ekip z 2.000 osebami, ki so opravile 20.000 ur. V mestu se je vrnilo 94 analifabetskih tečajev. Skupno z bralnimi večeri je bilo v treh mesecih 920 prireditev.

V Skoplju, glavnem mestu republike Makedonije, je sodelovalo pri obnovi 15.000 prostovoljcev s 156.000 urami. Na deželo je odšlo 70 ekip v 119 vasi s 1.165 prostovoljci. Organiziranih je bilo 30 analifabetskih tečajev, čitalniško-študijskih skupin je bilo 571.

Zanimivo je, kako pri nas nekateri gornjajo čez udarniško tekmovalstvo. Pravijo, da je to tekmovalstvo škodljivo, da bo posledica brezposelnosti, da bo to tekmovalstvo novi kulak in podobno. Toda vse to je za nas prepričljiv dokaz, da se delovno ljudstvo danes zaveda, da dela za sebe.

Iz delarskega gibanja
Veliko tekmovalanje v slovenskih rudnikih je pokazalo odlične rezultate. Premog, to je kruh industrije! To so naši vrli delavci-rudarji, jasno spoznali svoje mesece po osvoboditvi, ko so bili za vsako tono premoga, da je bilo treba dati industriji in v celotni državi ustvariti velik delovni ljudstvo. Premogovna industrija je poleg železnišarstva, ki s komaj 30% sredstev obdržali na višini celotnega

lovno ljudstvo spoznalo prednost in povezoval umetnikov s svojim narodom.

Umetniki se resno prizadevajo da bi svoje naloge dobro izpolnili. Priredili so zadnje čase večkrat tedenski tečaj, na katerem so se do največje preciznosti izpopolnili v stenskem slikarstvu. Ustanovili so tudi tehniški oddelke, da rešijo vprašanje kvalitete slikarskega materiala, tehniških postopkov pri vseh slikarskih tehnikah, ki omogočajo trajnejšo vzdržljivost slik in strokovno izpopolnitev znanja slovenskih umetnikov. Tu preizkušajo olja, barve, podloge, da s tem dvignejo solidnost svojih nalog. Odprli bodo tudi stalno razstavo z najboljšimi deli, ki bo predstavljala popularno revijo slovenske umetnosti. S tem se ustvarjajo temelji bodoči veliki slovenski umetnosti, ki jo ljudstvo pričakuje od svojih slikarjev-umetnikov.

Ljudsko zadrugištvu na Hrvatskem

Na 1. kongresu hrvatskega zadrugištvu je bil prikazan naslednji položaj, ki je zanimiv v primerjavi s slovenskim zadrugištvom. Na Hrvatskem nimajo enotnih nabavno-prodajnih zadrug kakor pri nas, nego imajo za kmete posebej, za delavce posebej. Te zadruge so silno drobljene, medtem ko so v Sloveniji močne in obsegajo večje okoliše. Pred okupacijo je bilo na Hrvatskem 426, v času osvoboditve pa 191 kmečkih nabavnih zadrug, danes pa jih je že 2302. Poleg tega je še okoli 500 kreditnih zadrug, ki se tudi bavijo s posli prodaje in nabave. Delavsko nameničen in nabavno-prodajnih zadrug je na Hrvatskem 204.

Okupacija je dovela likvidacijo starega kreditnega zadrugištvu na Hrvatskem. Takrat je bilo 1.007 kreditnih zadrug, danes pa je samo še 324. Druge vrste zadrug so na Hrvatskem slabo razvite. L. 1941 je bilo takih zadrug 507, l. 1945 ob času osvoboditve 288, sedaj pa jih je že 586. Sem so štete kot najvažnejše ribarske zadruge na Jadranu, ki jih je 176. Obstojajo še čebelarke, vinarske, oljarske itd. zadruge. Danes je že 50 zadrug za skupno obdelovanje zemlje, kakor predvideva novi zadrugiški zakon.

Proizvajalnih zadrug leta 1941 ni bilo, odn. le malenkostno število — 25. Danes pa jih je že 182, pri tem pa niso vračunane obrtne kreditne in nabavljalne zadruge. Od teh pa je 67 mizarstvih in 29 krojaških zadrug. V prvem obdobju so bile postavljene za hrvatsko zadrugištvu novi temelji, ko so najprej likvidirali staro reakcionarno zadrugištvu in je bila postavljena mreža novih, ljudskih zadrug.

Glavna zadruga zveza Hrvatske danes vodi zadrugiško gibanje, ki gre po poti naglega razvoja. In v družbi z ostalimi ljudskimi republikami moderno ljudsko zadrugištvu Hrvatske pomaga graditi srečnejše in lepše življenje.

Naša sadna kampanja

Za ureditev te važne panoge našega gospodarstva imata največje zasluge državni ("Sadje") in zadrugiški sektor, ki sta v načelu odklonila spekulativni maneve privatnega kapitala, ki je že poizkušal po starih smernicah izkoristiti prve težave v sadni trgovini, ko še ni bil urejen trg ne doma ne v inozemstvu, da bi kupoval sadje od kmeta po 1 dinar, prodajal pa bi ga po 6 din ali še dražje za kilogram. Naš kmet prodaja danes 1-a sadje v zadrugiški skladišča ali skladišča državnega trgovskega podjetja "Sadje" po din 3,50 odn. po 3 dinarje za 1 kg. Na domačem trgu pa so jabolka do 5 dinarjev za 1 kg. Podjetje "Sadje" prevzema vse vrste sadja od zadrug, ki ga direktno pokupijo pri pridelovalcu. Tako se naša zadruga in državna sadna trgovina kljub začetnim pomanjkljivostim kar dobro razvija in dobrobit kmetu in delavcu, zadrugiški kmet ga ugodno proda, delavec pa ugodno kupi. Regulirana pa je s posebnim predpisom tudi trgovina sadja z inozemstvom.

V Prosveti so dnevno svetovanje in delavski vest. Ali jla čitate vsak dan?



Fjodor Gladkov o Jugoslaviji

Delegata Zveze sovjetskih pisateljev, Fjodor Gladkov, direktor Literarnega instituta v Moskvi, in Nikolaj Zamuškin, docent v tem institutu, sta se vrnila v Rusijo. Med svojim kratkim bivanjem med nami sta naša gospe obiskala Slovenijo, Hrvatsko in Šumadijo. Pred svojim odhodom sta nam zaupala svoje vtise o Jugoslaviji. Gladkov je dejal: "Kljub kratkemu bivanju med vami mislim, da sem spoznal duhovno življenje v Jugoslaviji. Opazil sem popolno razumevanje ljudstva za nov način gledanja na svet. Živeti hoče po svojem idealu—široki demokrati. V ta namen se pridno učijo od Sovjetske zveze, do katere čuti iskreno bratsko ljubezen."

ALI JE OBRAČUN Z IZDAJALCI BORBA PROTI VERI IN CERKVI?

Zadnji dan avgusta je vojaško sodišče IV. armade Jugoslavije naznanilo obsodbo proti slovenskim narodnim izdajalcem generalu Rupniku, policijskemu upravitelju Hacinu, domobranskemu podpolkovniku Vizjaku, nemškemu SS generalu Rosenerju in proti dr. Mihi Kreku, mnogokratnemu ministru v stari jugoslovanski vladi, ter ljubljanskemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu. Slednja dva sta bila sojena v odsotnosti. Dne 4. septembra je bila obsodba izvršena: general Rupnik, bivši italijanski, nemški, ustaški in preje čaršijski hlapec je bil ustreljen, Nemec Rosener, morilec slovenskega naroda, in njegov domači valpet dr. Hacin sta bila obešena, podpolkovnik Vizjak je odšel v zapor na prisilno delo, škofa Rožmana čaka 18-letna ječa, Kreka pa samo 15-letna. Vsem je bilo zaplenjeno njihovo premoženje v Jugoslaviji.

SANS je že deloma objavil glavne izčrpeke tega procesa, ki bi sicer ne izval posebnih mednarodnih pozornosti, ako bi ne bil med obtoženimi in sojenimi tudi najvišji predstavnik katoliške cerkve v Sloveniji dr. Gregorij Rožman. Druge, za nas v Ameriki važne točke pa še pridejo v javnost. Toda to ni tolike važnosti kot je dejstvo, da je klerikalna zalega v Ameriki silno zakričala, ker si je jugoslovansko vojaško sodišče "drznilo" soditi in obsoditi njihovega "mučenika-svetnika". Čim bolj hoče uradna Jugoslavija utemeljiti dejstvo, da ni nobenega obtoženca postavila pred sodišče radi njegovega stanu, vere, cerkve ali političnega prepričanja, temveč radi izkoriščanja njegove višje pozicije za protinardno delo, ki je prineslo slovenskemu narodu toliko gorja, trpljenja in nepotrebnih žrtve — radi njegove obnašanja kot Slovence ob času najhujše preizkušnje slovenskega naroda — tembolj izrabljala reakcija sotsistične metode ter fanatično upije, da hoče Tito uničiti katoliško cerkev v Jugoslaviji.

Kdo je kriv, če so baš predstavniki katoliške cerkve v Jugoslaviji najbolj zlorabili svoj položaj v korist svojim posvetnim interesom in v škodo naroda, a so igro izgubili?

Kdo je kriv, če se je škof Rožman pajdajal z Nemci in Italijani, jim izražal v imenu slovenske duhovščine in slovenskega katoliškega naroda svojo udanost in obljubal sodelovanje, blagoslovil sovražnike in domobranske zastave, dajal nasvete in navodila podrejenim duhovnikom za kolaboracijo s sovražniki in javno apeliral na ljudstvo, da pomaga sovražniku v borbi proti slovenski narodni vojski?

Sodnijski proces proti slovenskim izdajalcem v starem kraju

Mirko Kužel, tajnik SANS-a
(Nadaljevanje)

III Rožman se je takoj po okupaciji postavil odkrito v službo okupatorja

Obtoženi Gregorij Rožman se je v skladu s sklepi, dogovorjenimi na sestanku reakcionarnih elementov iz vrhov bivše Slovenske ljudske stranke, ki je bil v Ljubljani neposredno pred napadom na Jugoslavijo, takoj postavil odkrito v službo italijanskega in kasneje nemškega okupatorja ter je sam kakor tudi njegov škofijaki dvor postal center zbiranja in izdajalskega delovanja združenih kvizilniških elementov v Sloveniji ves čas sovražne okupacije.

Izkoriščujoč svoj položaj ljubljanskega škofa je zlasti postal v službo okupatorja protiljudski del slovenske duhovščine, mu dajal navodila in preko njega izvajal protinardne načrte in akcije v korist okupatorja, dočim je na drugi strani pošiljal duhovnike, ki so ostali zvesti svojemu ljudstvu in skupno s njim vodili borbo proti okupatorju, preganjal, obsajal in jim grozil s izključitvijo iz cerkve. Na ta način je obtoženi Rožman aktivno in samoiniciativno—pri tem so ga svede podpirali dolženi reakcionarni krogi v ino-

zemstvu—vodil izdajalsko delavnost in služil okupatorju v izvajanju njegovega načrta za iztrebljenje in raznarodovanje slovenskega naroda in za dušenje osvobodilne borbe.

Rožman izraža Mussoliniju veliko veselje zaradi zasedbe slovenskega ozemlja

V ta namen je 22. aprila 1941 v Ljubljani obiskal fašističnega "Visokega komisarja" Graziolija in mu izročil svoje pozdrave ter pozdrave vse duhovščine z ozemlja, zasedenega po italijanskih četah, zagotavljajoč mu popolno sodelovanje duhovščine s fašistično Italijo. (SANS je objavil zadevni članek iz "Slovenca" in sliko.) Dne 3. maja 1941 je poslal Mussoliniju posebno spomenico, v kateri izraža veliko veselje zaradi zasedbe slovenskega ozemlja po italijanski vojski in vključitvi slovenskega ozemlja v italijansko kraljestvo. V spomenici izraža brespoljno vdanost in obljublja dučetu nemoma sodelovanje. V škofijškem dvorcu je obtoženi Rožman na pobudo italijanskih okupacijskih funkcijarjev generala Roatte in Robottija skliceval razne predstavnike bivših strank, da bi obsodil napore slovenskega naroda za njegovo osvoboditev. Tako je 16. februarja 1942 na enem izmed takih sestankov izdelal predloge za svoje sodelovanje z italijanskimi oblastmi. Stavlil je predloge, kaj bi omogočili italijanskemu okupatorju, da bi naglo vstopal v red in mir v tako avani "Ljubljanski pokrajini" ter sodelovali v osvobodilno gibanje. Ti predlogi so bili formulirani v obliki napak, ki jih je okupator zagrešil in jih naj odpravi, ker je:

a) dovolil bivanje v Ljubljani množici bivših oficijev jugoslovanske vojske, ki nimajo pravnobene razloga bivati tu in ki bi lahko služili za vodilne oficije upornikom;

b) dovolil vstop v "Ljubljanski pokrajino" množici beguncev iz okupirane nemške Slovenije in jim dovolil bivati na tem teritoriju;

c) ni uvedel kontrolne izkaznice—"carta di residenza";

d) je pustil radijske aparate v rokah zasebnikov, z utemeljitvijo, da se po radiju širijo najrazličnejše vesti, ki krepijo odporiškega duha in ki širijo narodno osvobodilno gibanje ter razna navodila in propagandne vesti;

e) da dela premalo italijanske propagande in da letaki "Antiboljševska Ljubljana" dosežajo nasproten učinek;

f) ker je obdržal slovensko soboje v vsej državni administraciji, zlasti pri policiji, pošti in telefonu in na železnih, ki ga je treba odstraniti.

Te predloge je odnesel po naglo obtoženega Rožmana specialni duhovniški kurir 11. marca 1942 v Rim h kardinalu Maglione Vincenzu. Posledica tega pisma so bile 1942 marčne bloкаде v Ljubljani, internacije bivših jugoslovanskih oficijev v Gonarsu, uvedba posebnih osebnih izkaznic, odvzem radijskih aparatov ter odpuščenje in interniranje zavednih uslužbencev pri železnici, pošti in drugih javnih ustanovah.

Borbo slovenskega naroda za

Washingtonu. Izročena je bila fotografija, ki kaže "poglavnik" Paveliča pred skupino višje zagreške duhovščine, med njo nadškof Stepinac s tiaro na glavi. Očividno se tisku celotna skupina ni dopadla, posebno menda ne navzočnost morilec hrvaškega naroda Ante Paveliča, pa je cenzor izrezal le škofa, ostalo njegovo tovarišstvo je vrgel v koš. Bila bi slaba "politika", če bi ameriški tisk kazal škofa v družbi s Paveličem. Originalna fotografija je priročena v septembrski številki biltena Zdravstvene odbora.

Če kdo preganja vero in cerkev, jo preganja izdajalsko delovanje njenih nekaterih predstavnikov, Mirko G. Kužel, tajnik SANS-a.

svojbodo in obstanek je prikazoval obtoženi Rožman v svojih številnih govorih, poslanicah in pastirskih listih kot borbo proti "veri in Kristusu Kralju." Vse katoličane svoje škofije je pozival k sodelovanju s okupatorjem in v borbo proti osvobodilnemu gibanju.

Pod vplivom govorov obtoženega Rožmana in njegovega protinardnega delovanja so se pričele ustanavljati skupine izdajalcev, ki so izdajale slovensko ljudstvo in rušile narodno enotnost. V tem času se je po Rožmanovi pobudi kot del okupatorjevega aparata javno udeleževala "Slovenska zaveza", organizacija za borbo proti narodno osvobodilnemu gibanju, ki je v kasneje organizirane oddelke MVAC na deželi in v mestno varnostno stražo v Ljubljani posiljal k sodelovanju s okupatorjem in v borbo proti osvobodilnemu gibanju.

Pod vplivom govorov obtoženega Rožmana in njegovega protinardnega delovanja so se pričele ustanavljati skupine izdajalcev, ki so izdajale slovensko ljudstvo in rušile narodno enotnost. V tem času se je po Rožmanovi pobudi kot del okupatorjevega aparata javno udeleževala "Slovenska zaveza", organizacija za borbo proti narodno osvobodilnemu gibanju, ki je v kasneje organizirane oddelke MVAC na deželi in v mestno varnostno stražo v Ljubljani posiljala svoje najkrvoločnejše oborožene pripadnike.

V škofijškem dvorcu se je pod predsedstvom Rožmana sestajal "odbor vaških straž"

Obtoženi Rožman je v škofijškem dvorcu predsedoval sestankom tako imenovanega "odbor vaških straž", kjer so sodelovali dr. Šmajd, Avsenek, Remec, kaplan Križman, dr. Zajc, Rudolf Žitnik in drugi, ki so preko protiljudskega dela katoliške duhovščine organizirali, vzpostavljali in podpirali vaške straže na terenu. Kvizilniški oddelkom je postavil na čelo svojega tajnika, duhovnika dr. Ignacija Lenčeka, ki je izbiral najbolj pokvarjene duhovnike in jih nameščal po izdajalskih edinicah.

Mnogi duhovniki so za svoje zločinsko delovanje prejemali od italijanskega okupatorja redno plačo.

Ze poleti 1942 so nastopale prve oborožene izdajalske formacije, ki so dobile od svojega gospodarja-okupatorja naziv Milizia volontaria anti-comunisti (MVAC). Prva edinic je bila ustanovljena pri Sv. Joštu nad Vrhniko na pobudo šupnika Gehelija. Oboroženi oddelki Bele garde so odkrili sodelovali s Italijani ter izvrševali teror nad mirnim prebivalstvom. Sodelovali so pri interniranju slovenskega ljudstva, pri streljanju talcev, umorih, pokolih, poligih in ropanju.

Obtoženi Rožman je dajal pomoč Ehrlichevemu akademskemu društvu "Straža v viharju", čigar člani so sodelovali pri preganjanju zavednih Slovencev. Za okrepitev okupatorjeve policije so z italijansko in Rožmanovo podporo ustanovili posebno policijo MVAC v Ljubljani. Ti izdajalci so imeli lastne zapore, v katerih so mučili ljudi, jih pretepali in izvajali iz njih podatke o pristajkih narodno osvobodilnega gibanja. Vse to se je godilo z vednostjo in podporo obtoženega Rožmana in njegovih najhujših sodelavcev.

Po kapitulaciji Italije je obtoženi Rožman dal nalog vsem svojim zaupnikom o bivši MVAC, naj takoj vstopijo v oborožene formacije domobranstva, ki je kot nova kvizilniška organizacija nadaljevala svoje izdajalsko delo pod nemškimi okupatorjem. Mnogim internirancem je celo izposloval izpust iz taborišča z namenom, da jih pridobi ter z njimi poveča število pripadnikov v izdajalskih formacijah.

(Dalje prihodnjic.)

DOPISNIKOM IN CLANOM JEDNOTE

Kadar pilote Prosveti ali v glavni urad SNPJ, ne poslabite v naslovu napraviti pošte številke 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vazele napisite: Chicago 23. III. To bo olajšalo delo na žilski pošti, nam pa pospešilo dostavljanje pošte.

V ZALI

Dr. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

Precej je bil Amandus v dobri svoji katoliški duši trdno prepričan, da ni vse, kakor bi moralo biti. Pravi katoličani tiste dni niso umeli čitati v knjigah, kakor včasih še dandanes ne umejo. Tukaj pa se je čitala knjiga, in brez dvojbe je tlačil satan svojo pest vmes. In to vse se je našemu kanoniku videlo tako sumljivo, do je pozabil vse drugo in da niti ni čutil bolečin v rami! Kaj, če bi se skrivala v tem pogorju kriva vera, ki jo je sovražil iz srca? Morda je ta knjiga ravno biblija, sveta knjiga, katero smejo čitati samo poklicani verniki in še ti s pravim duhom, da vedo ločiti zrno od plev! In podložniki njegovega premilostivega strica naj bi se predznili počenjati kaj takega, ne da bi jih bil goreči kanonik Amandus že prej zasačil, dasi je vsaj toliko ostro prežal na krivoverce kakor presvetli škof Hren, ki je tedaj dičil škofjsko stolico ljubljansko! — Morda se je že tod potikal kakov predikant in zanašal plevel v vinograd Gospodov? In ta grajski oskrbnik ni opazil ničesar, nego leno spal, kakor spi pes na solnce! Ali to vendar ni bilo mogoče! Kaj takega bi mu ogrnilo zadnjo uro bolj, nego mu jo je grenila zavest, da se je lahkomišel no igral z največjim božjim darom, to je v življenju, ki ga je vrgel pred divjo zver! Vse te misli so v tistem hipu pretresale kanonika Amandusa, in ko je opazil knjigo v rokah dekletovih, je trpela duša morda več nego onemoglo telo.

"Kdo si?" je vprašal temno. "In kako ti je ime, dekle?"

Vzpostavljala je in z nekamo ljubečim pogledom obrnila obraz proti njemu. V dolgi boleznini mu je stregla, in nje srce se ga je oklenilo, kakor se oklene materino srce otroka, posebno tedaj, če mu je stregla v nevarni boleznini, trepetaje od trenutka do trenutka, da kruta smrt ne ugonobi draga bitja! Kanonik na postelji ni opazil, kako ji je vzplamtel pogled, ko je začela njegov glas. Kot duhovnik svete katoliške cerkve niti misliti ni smel na kaj takega in res tudi ni mislil, ker mu je možgane popolnoma razdružila knjiga, ki jo je prej videl v rokah dekletovih.

"To je naša hiša," je odgovorila tiho, "in dali so mi ime svete mučenice, svete Katarine."

"Svete Katarine!" vzklikne kanonik. "Ime je to prave in dične spoznavke naše svete vere! Upam, da hodiš po stezah, po katerih je hodila ona, ki uživa sedaj slavo nebeškega kraljestva? Ali si vredna nje imena, Katarina?"

"Kar mi je mogoče, storim," zajepeče Katarina in se obrne od bolnika, da bi ne videl, kako ji je kri zalila deviško lice, ker bo morala sedaj prikriti resnico in govoriti neresnico!

"Kam hodite v cerkev?" je vprašal trdo. "Vsaj vsako nedeljo in praznik?"

"K Sv. Antonu na Trato!"

"Ali imate dušnega pastirja, ki vas vestno in pridno podučuje v Kristusovih katoliških naukah? Saj veš, danes se klati satan po svetu, da bi nam zapeljal duše in jih ukradel nebeškemu Odršeniku. Ali hodiš tedaj s pravim duhom k maši gospodovi, Katarina?"

"Mislim, da hodim!"

"Stopi k meni, Katarina, da ti pogledam v obraz, če ne prikrivaš resnice Gospodovemu

maziljencu, ki leži bolan pred tabo in brez moči."

Stopila je k postelji.

"K Sv. Antonu hodite v cerkev?" po vpraša kanonik znova. Ali navzlic svoji objubi se ji ne upa pogledati v obraz. Morda zato ne, ker se duhovniku sploh ne spodobi gledati v obraz mladi ženski; morda pa tudi zato ne, ker ga je še vedno mučila misel, da je zasledil tu krivoverško zaroto, ki do tedaj ni vedel ničesar o nji. "Hodi z zbranim duhom v cerkev božjo in ne nosi Boga samo na jeziku, nego imej ga tudi v srcu!" Po tem opominu se pristavi: "Povej mi, Katarina, kako je s tabo; imaš li tudi pravega Boga v srcu?"

Dekle nekaj premišlja in ko mu le predolgo ne odgovori, jo bodri on: "Le dobro premisli, da ne govoriš neresnice! Izprašuje te služabnik božji, ki ni tvoj dušni pastir, ki pa je vendar pozvan, da širi slavo našega Odršenika in Njega prečiste Porodice v teh krajih!"

"V cerkev hodim," odgovori deklica tiho, "in Boga molim tako, kakor je zapovedano v Pismu."

"Kako veš ti, dekle, kaj nam zapoveduje Pismo!" se zajezi on. "Ali pokaži, kakšno knjigo imaš v roki; razloži mi, kdo te je učil čitati tiškano črko!"

V zadregi je pozabila, da še vedno drži neresno knjigo, ki je čitala iz nje in ki je sedaj kanoniku ne more prikriti. Zbeganu mu poda knjigo brez ugovora; saj ji pa tudi drugega ni kazalo, ker ni mogla ničesar več prikriti.

Vzel je knjigo iz njene roke. Toda z. eno samo zdravo roko si ni mogel pomagati, in pri skočiti mu je morala, da je odprl knjigo. Tedaj so se njeni prsti dotaknili njegovih. In prav iz nje prstov—človek je le človek, in vroča je kri vsakega srca!—ga je prešinilo nekaj, tako da ji je nehote pogledal v obraz. Dasi je bila bleda kakor zid, se je videla kanoniku angelso krasna, kakršna je tudi res bila. Končno sta knjigo s skupnim trudom vendarle odprla. Nji se je tedaj prav močno tresla roka, in kakor nam pripovedujejo zanesljivi kronisti, se je tresla nekoliko tudi kanoniku Amandu. In ko je bila naposled odprta ta knjiga, je pripovedovala prva stran kar najjasneje o nje obsegu.

"Sv. pismo!" vzklikne bolnik.

"Sv. pismo!" ponovi ona tiho za njim.

"Dalmatinovo Sv. pismo!" zastoče kanonik Amand in pristavi: "Nesrečnica, kako si dobila bogotajno to knjigo?"

Ko mu ničesar ne odgovori, upre oko v nje blede lice: "Dalmatinova knjiga! In to v teh krajih in med tem ljudstvom! Za Boga, smo li spali? Pregarjali smo oskrbnike in pisarje, če so nas hoteli opehariti za dva ali tri beraške vinarje! Tukaj pa se čita Dalmatinova biblija in lutrski predikantje odkladajo strupeno svoj zalego ter gladijo pot Belcebubu. Na Porodnico Tvojo, ljubi Izveličar, ne daj, da bi se pogubil v tej divjini! Kakor strela udarim potem v krivoverško gnezdo in z ognjem in mečem iztrebim vse, kar je gnilega! Oko me boli, če te gledam, Katarina! Za danes ti oprosti Bog, ki si ga zapustila in izdala! Žejem sem! Pojdi k studentu in prinesi mi mrzle vode, da se ohladim! Pojdi!"

(Dalje prihodnjik.)

Poučni izlet na državno posestvo

(Nadaljevanje in konec)
Motorni rezkač—vrtarski traktor

"Kako pa je z orodjem in stroji za obdelovanje?" je zanimalo predsednika zadruga, ko smo se pomaknili v bližino šrambe za stroje. Slišal je, da ima posestvo stroj, ki zadrugo posebno zanima, ker bi lahko nadomestil mnogo naporega dela, ki ga v Trnovem in Krakovem opravljajo še vedno z rokami. Doslej pa ga noben zadrugnik še ni videl in si tudi njegovega dela ni znal prav predstavljati.

"Zaenkrat smo zadostno oskrbljeni. Vsa večja dela na njivah opravljamo s traktorjem, pa tudi drugih strojev nimamo precej. Vsega seveda še nima mo, saj zahteva semenogojstvo nekaj prav posebnih strojev, ki jih pri nas sedaj ni mogoče dobiti."

"Ali imate motorni rezkač?"

"Seveda ga imamo. Saj je to za vrtarsko obdelovanje zemlje posebno pripraven strojek. Motor ima 5 konjskih sil in potroši zelo malo bencina, opravi pa veliko težkega dela. Dela s posebnimi železnimi kavlji, ki so nameščeni v zaboju pod ročicami. Ti kavlji zrahljajo zemljo boljše kakor katera koli lopata."

"Bi nam pokazali kako dela," so prosili zadrugniki in z radovednostjo gledali v odpirajočo se vrata strojne šrambe. Mlad delavec je potegnil na prosto stroj, ki na prvi pogled precej

sliči plugu. Sprejima ima motor, v sredi zaboj s kavlji, zadaj pa ročice kakor plug. Ko je nallil v rezervoar bencina, je z usnjanim pasom pognal motor. Začel je delovati z velikim ropotom. Vodil ga je na bližnjo njivo. Vsi zadrugniki so se kakor čebele vsuli za njim.

Rezkač je zavil na zbito zemljo prazne njive. Njegov vodnik je nekoliko pritisnil ročice in že so se kavlji zajedli v zemljo. Hotel je po njivi kakor traktor in puščal za seboj široko sled zrahljane zemlje. Ker je delo kavljev zakrival zaboj in ni bilo videti, kako stroj zemljo obrača, so ga zadrugniki opazovali z vidno neodločnostjo. Eden se je domislil in je šel meriti globino obdelane zemlje. Kopal je v zemljo in bil mnenja, da ni dovolj globoko zrahljana. "Z lopatami sežemo le globlje," je skoraj z razočaranjem pripomnil.

Delavec, ki je vodil stroj, pa je zastavil še enkrat in ko je prišel na konec njive, je zaklical razočaranemu zadrugniku: "No, pa sedaj preizkusiti!" Tokrat je kovanje pokazalo, da so segli kavlji dovolj globoko.

"Tovariš je prvič premalo pritisnil ročice," je pripomnil tov. Pezdire. "Rezkač obdela zemljo 30 cm globoko, kar je popolnoma dovolj za vsako kulturo. Tudi z lopato pri običajnem obdelovanju ne sežete globlje. Važno pa je poleg tega, da je rezkač vsestransko uporaben. Po po-

trebi lahko priklopimo nanj plug, okopalnik ali osipalnik."

Zadrugniki so še dolgo strmeli za tovaršem, ki je vodil stroj nazaj v šrambo. "Ni dvoma, da bi nam bil zelo koristen. Koliko trpljenja s kovanjem zemlje bi nam prihranil. Moramo ga dobiti," je poudarila starejša tovarišica, ki je že večkrat izjavila, da bi bilo vrtarjenje mnogo lepše, če bi ne bilo treba kopati zemlje.

"Prav praviš," ji je pritrdil tovariš, "zavedati pa se moramo, da se bomo morali popolnoma prilagoditi, če ga bomo hoteli tudi popolnoma izkoristiti."

Njivski semenski nasadi

Ogled se je nadaljeval po njivah, kjer rastejo najrazličnejši semenski nasadi zelenjave. Por, čebula, čebulček, fižol, zelje in še mnogo drugega.

Prišli smo do dveh kozolcev, ki sta bila do vrha nabasana s snopi pšenice. Posestvo prideluje kmečke pridelke, kolikor jih potrebuje za svoje gospodarstvo.

"Pšeno nam je vso zasegla komisijska za določanje semenskih nasadov. Tudi ta bo za seme, čeprav je nismo sejali v ta namen. Je lepa golica, ki jo naši kmetje zelo upoštevajo. Rade volje jo odstopamo, saj bomo dobili v zameno drugo, ki ni primerna za seme."

Malo nižje so dolge njive krompirja. Stebla enega nasada se že sušijo.

"Tudi ta krompir bo za seme. To je zgodnja sorta bintja. Posadili smo ga 10.000 kg. Sploh

kaže, da bo ves naš pridelek krompirja lep in obilen. Kolo-radski hrošč se pri nas in v naši okolici ni nikjer pojavil."

Ogled Hotemeža

Počasi se je vsa družba približala gradu na Hotemežu, ki tudi spada k posestvu. Pod novim hlevom je lepo obdelano, pa še ne posajeno zemljišče.

"Tu bo letos rasla endivija," razlaga tov. Pezdire. "Prihodnje leto pa bomo uredili na Hotemežu popolnoma samostojen rastlinjak, kakršnega imamo že na Dvoru, ki pa ne zadošča za vse naše potrebe."

Tako se bo to državno posestvo s svojo idealno lego v ugodnem podnebju razvilo v podjetje, kakršnega še nismo imeli. Počasi se bo opremilo z vsemi najmodernejšimi stroji in napravami, ki jih mora imeti vsako kakovostno semenogojstvo.

Odprla so se vrata velikega, na novo urejenega hleva. Stare hleve na Dvoru so si zadrugniki ogledali že prej. Za lepo živino so bili že tam polni hvale. Tu se pa od mladih krav in telic kar ločiti niso mogli. Vsi so občudovali velikega plemenskega bika, ki je vznemirjen opazoval, kaj moti njegov mir in družino. Hlev je najmoderneje urejen. Poleg jasli ima živina napajalnice, kjer je vedno na razpolago tekoča voda. Vsi prostori so svetli in snažni in snažna je tudi živina.

Po ogledu žage, ki tudi spada k posestvu, so se zadrugniki vrnili na Dvor. Tam jih je v kuhinji sindikalne organizacije že čakalo okusno kosilo. Delavstvo, ki je v vsakem pogledu zavedno, se je preko svoje organizacije potrudilo, da bi gostje odnesli čim lepše vtise. Številne tovarišice so se prostovoljno javile, da so opravile brezplačno vse, kar je bilo v zvezi s postrežbo tako velike skupine. Njihova pozornost kakor tudi pozornost uprave in organizacije sta pri vseh zadrugnikih našli polno priznanje.

BUMPER CROP



Zadrugniki so se, zadovoljni z vsem, kar so videli in spoznali, vračali na kolodvor v Zidanem mostu. Videli so, kako naša ljudska država resnično skrbi na svojih posestvih za potrebe skupnosti. Spoznali so se s tovariši, ki z velikim poletom delajo za naš napredek. Na Dvor se bodo prav radi ponovno vračali, ker so prepričani, da se bodo mogli vedno naučiti kaj novega in koristnega.—G. Z.

Vesti iz obnove

Iz odpadkov ječmena v pivovarnah so začeli pridobivati na Hrvaškem enzimatski preparat, potreben za mehanizacijo usnja. Prej so ga pridobivali izključno iz goveje žleze pankreasa, toda zaradi omejenega klanja živine, se je usnjarska industrija znašla v krizi. To odkritje je silno pomembno za našo usnjarsko industrijo. Proizvodnja tega enzima iz odpadkov ječmena je za 50% cenejša in mnogo bolj enostavna, razen tega ga lahko zdaj pridobivajo neomejene količine.

V Zagrebu bodo začeli graditi dva stadiona, na Sveticah in na igrališču "Akademčarja". Prvi bo imel prostora za 50.000 ljudi. Zgradili ju bodo s prostovoljnimi delom.



"I'M A MERCHANT IN NORTHERN ILLINOIS"

"Jaz sem trgovec departmentskih prodajal" v severnem Illinoisu je precej dolgo časa. Jaz zalagam mnogo ljudi s potrebščinami v tem okrožju. Jaz z veseljem opravljam trgovino tega okraja, ker so ljudje delavni in progresivni. Jaz sem videl trgovce in tovarnarje priti sem in rasti. Bližina čikaškega trga in fine transportacijske ugodnosti, narejajo to idealen kraj za trgovinske posle. Moja žena in jaz sva vesela, da je naša družina vzgojena v tem okraju. Severni Illinois je kraj vrhov, in mi imamo dobre šole, dobro življenjsko stanje in čudovite prilike."

Ta trgovec je eden od mnogih navdušenih trgovcev severnega Illinoisa. On in mnogo drugih kot on sam poznajo ta okraj kot eden naprednih in modernih krajev tega sveta.

Chicago in severni Illinois je v resnici križišče Zedinjenih držav in je v bližini za vse ameriške trgovske okraje ter sredstev surovega materiala. Hitro razširjajoča zrakovna zmožnost veže te okraje skoro z vsemi trgovalnimi svetovi.

Ta družba ima svojo vlogo v Chicagu in severnem Illinoisu, ter zaupanje v njeno bodočnost. Podlaga tega oglasa je enaka drugim iz serije priobčenih širom naroda, da pokažemo mnoge industrijske ugodnosti, ki so na razpolago tukaj. Ako poznate katero koli trgovino, ki išče nov prostor, prosimo, da nas obvestite, da lahko kooperiramo z drugimi agencijami interesiranimi v napredovanju severnega Illinoisa, mi lahko podamo prava kompletna pojasnila tega okraja.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT

Marquette Building—140 South Dearborn Street, Chicago 3, Illinois—Phone RANdolph 1617

Razni mali oglasi

MIDDLE-AGED MAN

Night Clean-up Work

GOOD PAY

GOOD HOURS

No Experience necessary

See Manager Evenings

FREILACH'S

Ice Cream Co.

7112 Cermak Road

Hišna pomoč

KUCHARICA

Visoka plača

Privatno sobo - Izvrstna družina

Štiri odrasle osebe - Zahteva se

poročila. Na severni strani me

Kličite:

MRS. SULLIVAN

Tel. Calumet 6633

ALI GLEDATE ZA DOBR

PLAČO IN STABILNOST?

Telefon kompanija ima nek

takih prilik

HIŠNICE

(JANITRESSES)

Takoj od začetka plača 72½c

uro, po treh mesecih 77½c na u

in po šestih mesecih po 82½c

uro

ŽENSKES ZA ČIŠČENJE V VSE

DELIH MESTAH

Delovne ure od 5:30 pop. do 1

urę ponoči.

Oglasite se pri

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

v uposlovalnem uradu za žensk

v prtiličju

309 W. WASHINGTON ST.

93

Industries
selected Chicago and
Northern Illinois for exist-
ing new plants during
the first 6 months of 1944.